

İCRA İŞLERİNDE TEBLİGAT

Yrd. Doç. Dr.Recep Akcan*

A.GİRİŞ

Tebliğat Kanunu aracılığıyla, idari organlar ve mahkemeler gerçek ve tüzel kişilere yazışmaları gönderirler. İcra işlerinde tebliğatın önemi yadsınamaz bir gerçektir. Yapılan takip işlemlerinin duruma göre alacaklıya ve borçluya tebliğ edilmesi gerekir. İcra ve iflas Kanununun bazı maddelerinde, tebliğle ilgili düzenlemelere yer verilmiştir (1). İcra işlemlerinin tamamlanarak sonuç doğurabilmesi için, ilgisine tebliğ edilmesi lazımdır. Örneğin, ödeme emri (ve itiraz) süresinin işlemeye başlayabilmesi için, bu konudaki tebliğlerin yapılması gerekir. Borçluya ödeme emri tebliğ edilmeden, icra takibine devam edilerek haciz ve satış yapılamaz (2). Borçluya icra emri gönderilmedikçe diğer bir takip işlemine devam edilemez. Takip işlemleri usulüne uygun olarak ilgililere bildirilmelidir. Böylece ilgililer, zamanında takip işlemleri hakkında bilgi sahibi olurlar. İcra ve ödeme emrinin tebliğ edilmemesi, borçlunun savunma hakkını kısıtlar. Alınan karar veya yapılan işlem, ancak ilgisine tebliğ edilmekle tamamlanır ve sonuç doğurur.

Tebliğat, "hukuki bir işlemin, ilgili kimsenin (muhatapın) bilgisine sunulması için yetkili makamın, yasa ve yöntemine (usulüne) uygun bir biçimde yazı ile veya ilânla yaptığı bildirim işlemi"dir (3). İcra ve İflas Kanunu ve Tebliğat Kanunu gereği, tebliğat yapılması gereken durumlarda, tebliğatın usulüne uygun olarak yapılması gerekir.

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi.

1 İİK. m. 18, 21, 44, 51, 54, 54a, 57, 60, 61, 65, 68b, 69, 70, 75, 78, 89, 103, 114, 126, 127, 128, 135, 146,149b, 150c, 150ı gibi; bkz. İcra ve İflas Kanunu Tatbikatına Dair Nizamname m. 33, 34; İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği m. 21, 22, 23, 24, 25, 25a, 26, 28, 28, 29, 32, 33, 34, 39, 40, 41, 42, 46,62,85 gibi.

2 Edilmesi halinde yapılan işlemler takibin her aşamasında süresiz şikayet yolu ile iptal edilir (Kuru B., İcra ve İflas Hukuku, C.1, İstanbul 1988, s.121; Kuru B/Arsalan R/Yılmaz E., İcra ve İflas Hukuku, Ankara 1988 s.76); bkz, ödeme emrinin tebliği konusunda: Kuru, C.1 s. 121,142-143,156-158,171,181,223-225,230-232,245, 400; bkz. ayrıca haciz tutanağının tebliği konusunda: Kuru, C.1 s.142, 274,631,852,872.

3 Yılmaz E., Hukuk Sözlüğü, Ankara 1996 s. 794 (tebliğat kelimesi).

Tebligat (4) diğer hukuk dalları yanında, icra ve iflas hukukunda da önemlidir (5). İnceleme konumuz icra işlerinde tebligat (6) olduğu için, iflasta tebligat konusuna burada girmedik (7). Yine, Tebligat Kanununun uygulanması ile ilgili olarak, tebliğ görevlilerinin, muhatabın, üçüncü kişilerin bazı fiilerinden dolayı cezai hükümler getirilmiştir. Örneğin, yanlış adres bildirilmesi, tebliğ evrakının muhatabına verilmemesi ve tebligatı kabulden sebepsiz yere kaçınılması, yalan beyanda bulunma, tebliğ evrakının veya ihbarnamenin asılmasına, yapıştırılmasına karşı koymak veya yırtmak gibi fiillere bazı yaptırımlar bağlanmıştır. Bu cezai hükümlerin amacı, tebligatın doğru olarak yapılabilmesini sağlamaktır. Bu konulara da incelememiz de girmedik (8).

B. MEVZUAT

Tebligatın yapılması usulü, Tebligat Kanunu ve Tebligat Tüzüğünde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Tebligat konusunda, asıl olarak 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri bulunmasına rağmen; Kamulaştırma Kanunu, Vergi Usul Kanunu gibi bazı kanunların ilgili hükümleri de, Tebligat Kanunu yanında uygulanmaktadır. Postada Tebligat İşlemleri Rehberi de, tebligat konusunda başvurulacak kaynaklar arasındadır. Tebligat konusunda kabul edilen iki veya çok taraflı uluslararası anlaşmalar ile ortaya çıkan uyumsuzlukları çözümlen mahkeme kararları ve Adalet Bakanlığı ve PTT

-
- 4 Bkz. Tebligat konusunda: Yılmaz E/Çağlar T., Tebligat Hukuku, Ankara 1991; Moroğlu E/Muşul T., Tebligat Hukuku, İstanbul 1985; Afşaroğlu O., Tebligat Hukuku, Ankara 1992.
- 5 Bkz. Tebligatın önemi hakkında: Kuru/Arslan/Yılmaz s.76; Kuru, C.1, s.121; Yılmaz/Çağlar s.29-34'de belirtilen Yargıtay kararları; bkz. Tebligatın amacı konusunda: Yılmaz/Çağlar s.244; Brox H/Walker W. D., Zwangsvollstreckungsrecht, 1990 s.92.
- 6 Bkz. icra işlerinde tebligat hakkında: Üstündağ S., İcra Hukukunun Esasları, İstanbul 1995, s.91-92; Berkin N. M., İcra Tebliğleri ve 538 sayılı Kanunun Getirdiği Yenilikler (İHFM 1967/1-2, C.33, s.129-140); Berkin N. M., İcra Hukuku Dersleri, İstanbul 1969, s.37-41 (Berkin-İcra); Postacıoğlu E.İ., İcra Hukuku Esasları, İstanbul 1982 s.91-99; Ansay S. Ş., Hukuk ve İcra Usulleri, Ankara 1960, s.42-43; Yelekçi M/Yelekçi İ., İcra ve İflas Kanunu, Ankara 1994, s.46-50; Olgaç S., İcra-İflas, C.1, Ankara 1978, s.133-148; Bkz. Avusturya Hukuku için: Rechberger W.H/Simotta D. A., Exekutionsverfahren, 1992 s.91; bkz. İsviçre Hukuku için: Amonn K/Gasser D., Grundniss des Schuldbtreibungs- und Konkursrecht, 1997 s.90-93.
- 7 Bkz. İflasta tebligat konusunda: Yılmaz E., İflas İdaresi, Ankara 1976, s.124; Kuru/Arslan/Yılmaz s.422; Kuru B., İcra ve İflas Hukuku, C.3, Ankara 1993, s. 2618.
- 8 Bu yaptırımlar: Örneğin, para, hapis, disiplin cezası gibi yaptırımlardır (bkz. bu konuda: Yılmaz/Çağlar s.638 vd; Afşaroğlu s.72-75); bkz. ayrıca: Teb. K. m.52,53,54,55,56,57; 4.CD 14.9.1994, 7364/2972 (YKD 1994/8 s.1236-1237).

Genel Müdürlüğünün yayımlamış bulunduğu genelgeler de vardır (9). Bunlar yanında, İcra ve İflas Kanunu, bazı maddelerinde (m.21, m.57 gibi) icra tebliğlerinden bahsetmektedir. Her iki maddeye göre de, icra işlerinde tebligat, 7201 sayılı Tebligat Kanununa göre yapılır (10). Kanımızca, tebligat sorunu açısından İcra ve İflas Kanunu daha özel bir kanundur (11). Bu nedenle, bu Kanundaki (İİK.) tebligatla ilgili hükümler, tebliğ işlemlerinde öncelikle uygulanmalıdır. Tebligat, İcra ve İflas Kanununa aykırı ise artık Tebligat Kanununun ilgili hükümleri somut olayda uygulama alanı bulmaz (12).

C. TEBLİGATIN YAPILMASI USULÜ

İcra işlerine ait tebligatlar çeşitli yollarla muhataba gönderilir. Tebligat, bağlı olduğu işlemin geçerlilik şartı olması yanında, ayrıca icra takibinin devamını sağlayan esaslı bir unsurdur (13). İcra tetkik merciinde görülecek bazı işlerde, (İİK m. 70, 169a,170b gibi) ilgililer duruşmaya çağırılmadan yokluklarında karar verilemez (14). Tebligata başvurmadan önce tebliğ mazbatasının, tebliğ evrakının ve gerekiyorsa davetiyenin usulüne uygun olarak hazırlanması gerekir. İcra dairelerince yapılacak tebliğler kural olarak yazı ile ve Tebligat Kanunu hükümlerine göre olur (İİK. m.21, 57).

9 Bkz. Tebligat konusunda gözönünde tutulması gereken kaynaklar konusunda: Yılmaz/Çağlar s.39-40; Afşaroğlu s.18-19; Moroğlu/Muşul s. 7 vd.

10 6.6.1985 gün ve 3220 sayılı Kanunla, Tebligat Kanunu değişikliğe uğramıştır. Tebligat Kanununun 60. maddesi uyarınca çıkarılmış olan Tebligat Nizamnamesi (RG 11.9.1959, sa.10303) de, 5.12.1987 tarihinde değişikliğe uğramış ve Tebligat Nizamnamesinin adı "Tebliğat Tüzüğü" olarak değiştirilmiştir (RG 5.12.1987, sa. 19655 s.2-4). Avusturya Hukukunda da, bizde olduğu gibi ayrı bir Tebligat Kanunu mevcuttur (Rechberger W. H/Simotta D. A., Grundriss des österreichischen Zivilprozeßrecht, 1994, s.166); bkz. İsviçre İcra ve İflas Kanunu m.64-66.

11 Yılmaz/Çağlar s.176.

12 "...her ne kadar Tebligat Kanununun 32.maddesine göre tebliğ usule aykırı olarak yapılmış olsa bile muhatabı tebliğe muttali olmuş ise tebliğ muteber sayılır ise de, bu hüküm tebligatın Tebligat Kanunu hükümlerine aykırı yapılması halinde tatbiki mümkün olup, İİK'nun 54.maddesinin uygulanması gerekli işlemlerde tatbik olanağı yoktur. Bu bakımdan borçluya çıkarılan ödeme emrinin iptil tarihinde tebliğ edildiği hususunun kabulüne ve icraya yaptığı itirazın tebliğ masrafını vermediğinden dolayı takibin keskinleşmiş sayılmasına olanak yoktur. Şu duruma göre, borçlunun ödeme emri tebliğ edildiği tarihte tutuklu olup olmadığının araştırılarak tutuklu bulunduğu anlaşılması halinde ödeme emrinin iptal edilmesine karar verilmesi gerekir" (12.HD 29.11.1979, 8901/9137: Yasa HD 1980/5 s.715).

13 Moroğlu/Muşul s.5-6; Berkin-İcra s.38.

14 Olgaç s.111-114.

I.TEBLİĞ İ N ŞEKLİ

Tebligat, kural olarak Posta Telgraf ve Telofon İşletmesi (PTT) eliyle yapılabileceği gibi, memur vasıtasıyla da yapılabilir (Teb.K.m.1) (15).

İcra (iflas) daireleri icra tetkik mercileri tebliğ evrakı hazırlayabilirler ve tebligat yapabilirler (16). İcra işlerine ilişkin tebligatın, PTT memurları veya icra dairelerinin kendi memurları tarafından yapılması mümkündür. İcra (iflas) dairesinin tebliğleri, PTT tarafından yapılırsa dahi bir icra dairesi işlemi niteliğindedir (17).

İcra daireleri (ve mahkemeler), re'sen ve talep halinde işin niteliğine göre kendi memurları vasıtasıyla da tebligat yapılmasına karar verebilirler (Teb.K.m.41; Teb.Tüz.m.62; İİK m.21, I) (18).

Yargıtay da, icra işlerine ilişkin tebligatların memur vasıtasıyla yapılabileceğini kabul etmektedir (19).

Tebligatın nasıl yapılacağı hususu tamamen icra dairesinin (ve mahkemenin) takdirine bağlıdır. Kendi memuru vasıtasıyla tebligat yapılmasına karar veren icra dairesinin (veya mahkemenin), bunun için gerekçe göstermek zorunda olmadığı savunulmuştur (20). Kanımızca, gerekçe gösterilmesi gerekir. Tebligat Tüzüğü m.2,II'deki, "memur vasıtasıyla tebliğ yaptırılmasını icabettiren sebep, işin taalluk ettiği evrakta gösterilir" şeklindeki hükümden bunu çıkarmak mümkündür.

15 Bkz. Kuru/Arslan/Yılmaz s.77; Yılmaz/Çağlar 40; Olgaç s.133. Tebligatın PTT işletmesi veya memur eliyle yapılması konusunda bkz:Yılmaz/Çağlar s.40 vd. PTT memurları aracılığıyla yapılacak tebligatın kural olup olmadığı konusunda bkz: Yılmaz/Çağlar s.40 ve s.51 dn.7'de belirtilen Yargıtay kararı; bkz. Alman Hukuku için: Brox/Walker s.94; İsviçre Hukuku için: Amonn/Gasser s.91-92. İsviçre Hukukunda polis vasıtasıyla da tebligat yapılabilir (Walder H. U/Richli, Zivilprozessrecht, 1996 s.371).

16 Yılmaz/Çağlar s.42 dn.40; Kuru/Arslan/Yılmaz s.76.

17 Pekcanitez H., İcra-İflas Hukukunda Şikayet, Ankara 1986, s.43.

18 Kuru/Arslan/Yılmaz s. 118-119; Kuru s.122. Bu şekildeki düzenleme ile, yargı mercileri işlemleriyle onların yanında hizmet veren ve maddede adalet daireleri olarak ifade olunan noterler (ve) icra dairelerinin işlemlerine sürat kazandırılması amaçlanmaktadır (Bu konudaki hükümet gerekçesi hakkında bkz: Kuru, C.1, s.122; Yılmaz/Çağlar s.450-451).

19 Yılmaz/Çağlar s.451 dn.5'de belirtilen karar. Örneğin, mübaşir vasıtasıyla yapılan icra işlerine ait tebligat geçerlidir (Yılmaz/Çağlar s.452 dn.10'da belirtilen karar; Olgaç s.144 no.198'de belirtilen karar).

20 Kuru, C.1, s.122; karşı. Moroğlu/Muşul s. 32-35.

Gecikmesinde zarar doğabilecek durumlarda, icra işlerine ilişkin tebliğlerin, bizzat icra dairelerinin kendi memurları vasıtasıyla yapılması mümkündür (Teb.K m.2; Teb.Tüz. m.2). Memur aracılığıyla tebligat yapılması durumunda, memur eliyle tebligatı zorunlu kılan neden, işin ilişkin olduğu belgede belirtilmelidir (Teb.Tüz.m.2, II). Özellikle tebligatın gecikmesi durumunda meydana gelebilecek zarar konusunda açıklama yapılmalıdır. Bu hususlara uyulmadan, ödeme emrinin mübaşir eliyle yapılması, yapılan tebliği usulsüz kılar ve verilen kararın bozulması sonucunu doğurur (21).

Bazı icra işlerinde ilgiliye yapılacak tebligatın ise, noter aracılığıyla yapılması gerekir (m.68b, m.150ı gibi) (22).

İcra dairelerince yapılacak tebliğler makbuz karşılığında doğrudan doğruya tevdi suretiyle de yapılabilir (İİK m.21, I). Tebligatın, kural olarak PTT yoluyla yapılacağı hususu, icra dairesinin ilgiliye makbuz karşılığında tebligat yapmasına engel değildir. Gecikmesinde zarar umulan işlerde, icra memuru ilgilinin rızası ile bağlı olmadan, doğrudan doğruya (elden) tebligat yapılabilir. Bu halde, ilgiliden bir makbuz alınır. Gerektiğinde, evrakın tevdi edildiği bu makbuzla ispatlanır. Uyuşmazlık halinde, tebligatın usulüne uygun olarak yapıldığının ve evrakın tevdi edildiğinin ispatı, tebligatı yapan memura aittir (23).

Tebliğat, tebliğ işlemlerinde hızlılığı sağlamak amacıyla uçakla, elektronik mektupla, postada kullanılan diğer seri veya özel vasıtalarla veya telgrafla da yaptırılabilir (İİK Yön.m.63 ve 82; Teb.K.m.7; Teb.Tüz.m.8,9). Bu yola başvurulmasını gerektiren neden evrak üzerinde belirtilmelidir (Teb.Tüz.m.8 III). Bu neden genellikle, tebligatın bir an önce yapılmasının gerekmesi zorunluluğudur (24).

-
- 21 Yılmaz/Çağlar s.51 dn. 7'deki karar; Olgaç s.144'deki 198 nolu karar; bkz. gecikmesinde zarar umulan bir halde, memur yerine PTT vasıtasıyla tebligat yapılabileceği hakkında: Moroğlu/Muşul s.34.
- 22 Yılmaz/Çağlar s.47; bkz. ayrıca: İİK m.21, II; İsviçre Hukukunda, icra işlerine ait tebliğlerin bir başka yerdeki icra dairesi vasıtasıyla tebliği mümkündür (Amonn/Gasser s.91).
- 23 Berkin-İcra s.38; Postacıoğlu s.91; bkz. bu şekildeki tebligatta masraflara kimin katlanacağı konusunda: Postacıoğlu s.91.
- 24 Yılmaz/Çağlar s.74 vd; Moroğlu/Muşul s.31; Walder/Richli s.371; icra işlerine ait tebliğlerin, telgrafla yapılması halinde, telgrafla tebliğ zarfının kullanılması zorunludur (İİK. Yön. m.63).

II. TEBLİĞ MAZBATASININ, TEBLİĞ EVRAKININ, DAVETİYENİN DÜZENLENMESİ

İcra Tetkik Merciiinde, bazı basılı kağıtların kullanılması zorunludur. Örneğin, davetiye tebliğ kağıdı, tebliğ mazbatalı zarf, telgrafla tebliğ zarfı gibi (İİK Yön.m.85). İcra ve İflas Kanununa göre tebliği sözkonusu olacak ödeme ve icra emirleri ile haciz ihbarnameleri gibi çok sayıda belgenin şekil ve örnekleri İİK. Yönetmeliğinde yer almıştır (İİK. Yön. m. 109).

Tebliğ olunacak evrak, biri tebliği çıkaran merciin dosyasına konulmak ve diğeri tebliğ edilecek kimselere verilmek üzere yeteri kadar nüshadan (örnekten) oluşur. Bu nüshaların her birinde iş sahibinin veya vekilinin imzası bulunur (Teb.Tüz.m.10) . İlgiliye tebliğ edilecek tebliğ evrakı (örneğin, ödeme emri, ödeme emrine itiraz gibi belgeler) hazırlanacak (25) ve tebliğ mazbatalı zarfa konulacak ve ayrıca tebliğ mazbatalı zarfın üzeri de doldurularak; bu zarf, içindeki ödeme emri gibi tebliğ evrakı ile birlikte muhataba verilecektir (26).

Yine, tebliğ evrakının verilmesi ile birlikte, ilgilinin mahkemede (veya diğeri bir yerde) hazır olması gerekiyorsa, bunun günü ve saati ile yeri de tebliğ mazbatalı zarf üzerinde belirtilecektir (Teb.Tüz.m.75). Davetiyede hazır bulunacak gün ve saatin de açıkça yazılması gerekir. Buna uyulmadan borçluya yapılan tebligat geçersizdir (27).

Gönderilecek davetiyenin ihtiva etmesi gereken bazı kayıtlar vardır (Teb.K.m.9; Teb.Tüz.m.11,12). İcra işlerinde gönderilecek davetiyelere (tebliğlere) yazılması gereken hususlara uyulması gerekir (28).

25 Bkz. Tebliğ evrakının hazırlanması ve davetiyenin ihtiva edeceği hususlarla ilgili olarak (Teb.K.m.8,9; Teb.Tüz.m.10,11,12, 75-84,87; Yılmaz/Çağlar s.78 vd, 86 vd; Moroğlu/Muşul s.37 vd). "Ödeme emrindeki tarafların ad ve soyadları üzerinde yapılan usulsüzlükler esasa taalluk ettiğinden ödeme emri tebligatının iptali gerekir (Olgaç s.434 no.699). "Ödeme emrinin düzenlenmesi ve doldurulması icra memurunun görevidir. Bu konuda alacaklı vekiline bir mükellefiyet yüklenmemiştir" (Yelekçi/Yelekçi s.130 no.6); bkz. ödeme emrinin içeriği konusunda: Kuru, C.1, s.224 vd.

26 Borçluya aynı tebliğ zarfı içinde hem ödeme emri ve hem icra emri gönderilip tebliğ edilmiş olması usule aykırıdır (Olgaç s.434 no.700). Takip talebinde borçlu olarak gösterilmemiş olan kişiye ödeme emri tebliğ edilmez. Takip talebinde yazılı olandan başka bir kişiyi borçlu olarak gösteren bir ödeme emri batıldır (Kuru C.1, s. 212-213, 225 dn.13).

27 HGK 23.10.1971, 683/613 (ABD 1972/2 s.321; İBD 1972/1-2 s.64-65).

28 12.HD 8.3.1984, 212/2666 (Yasa HD 1985/4 s. 545); 12.HD 13.12.1983, 9161/10384 (Yasa HD 1984/7 s.1012); 12.HD 29.11.1982, 8789/8839 (Yasa HD 1983/1 s.135). Borçlu adına çıkarılan çağırı kağıdında belli günde duruşmaya gelmediği takdirde

İcra ve İflas Kanunu m.58, II/1'de, takip talebi açısından tarafların "şöhret"inin de yazılması gerekir. Takip talebinde alacaklı ve borçlunun ve varsa kanuni temsilcisinin adresinin yazılmış olması gerekir (m.58). Borçlunun adresini, icra takip talebini veren alacaklının talebe yazması gerekir (Teb.Tüz.m.13). Buna uyulmaması, yapılan tebliği geçersiz kılar. Takip talebinde kanunun aradığı hususların yazılması gerekir. Örneğin, borçlu ve kefillerinin kimlik ve adreslerinin yazılmadığı takip talebi ile takip yapılamaz. Takip talebinde belirtilen adreste yapılan maddi hata düzeltilerek, adresin belirtilmesindeki eksiklik giderilebilir. Bir şirkette çalışan kimsenin maaşının haczi amacıyla gönderildiği tebligat adresinde, belirtilen şirket adında değişiklik olmasına rağmen, şirket tebligatı kabul etmişse, tebligat usule uygundur (29).

Gerekli tebligat giderlerinin ödenmesi gerekir. İcra İflas Kanunu m.59 uyarınca, alacaklının yapılmasını istediği işlemlerin giderlerini peşin vermesi gerekir. Tebligata ilişkin giderler de buraya dahildir. Tebligat yapılmasını isteyen kişinin (örneğin, borçluya ödeme emri tebliğ edilmesini isteyen alacaklının) bu tebliğ için gerekli posta giderini ve hatta borçlunun ödeme emrine karşı yapabileceği itirazın kendisine (alacaklıya) tebliğ giderini (m.59,I) posta pulu olarak vermesi gerekir. Vermezse, tebligat talebinden vazgeçmiş sayılır (30). Ödeme emrine borçlunun itiraz etmesi durumunda, bu itiraz alacaklıya tebliğ edilir. Bu tebliğ giderini borçlu ödeyebilir; ödememesi halinde, alacaklının 59. madde gereğince yatırdığı avansın yararlanılarak borçlunun ödeme emrine itiraz ettiği hususu alacaklıya bildirilir (İİK m.62, II). Borçlunun tebliğ giderini ödeme zorunluluğu yoktur (31).

yokluğunda duruşma yapıp karar verileceği yazılı olmaksızın karar verilmesi yasaya aykırıdır (HGK 8.10.1969, 541/740: Yelekçi/Yelekçi s.42). İİK m.18 ve 70 gereği, icra duruşmalarında taraflara tebliğ olunacak davetnamelerde ibraz etmek istedikleri vesikaları belirli bir günde göndermeleri gerektiği ve ayrıca yokluklarında karar verileceği ihtar edilmelidir (Olgaç s.118 no.156).

29 Yılmaz/Çağlar s.91-92.

30 Bkz. Teb.K.m.5; Teb.Tüz.m.6; Yılmaz/Çağlar s.64; Kuru, C.1, s.123; Olgaç s.142. Gerekli tebligat masrafları verilmemişse, HUMK m.414 ve gerektiğinde Teb. K.m.5 uygulanır (Olgaç s.17). Ancak, önemli sebeplerin varlığı halinde bu süre uzatılabilir. Adli yardımdan yararlananlara ilişkin ücret ve masraflar, haksız çıkan taraftan alınmak üzere ilgili mercii tarafından ödenir (Berkin-İcra s.38). Bu durumda, bir görüşe göre, davacı yalnızca tebligattan vazgeçmiştir. Diğer görüşe göre, davacı davasını takipten vazgeçmiştir. Üçüncü görüşe göre, davacı, feragat etmiştir (bkz. Yılmaz/Çağlar s.62-63). İtirazın varlığında, alacaklıya tebliğ giderini ödemeyen borçlunun itiraz etmemiş sayılacağı hakkında bkz: Olgaç s.426.

31 Bkz. Borçlunun itirazı ile birlikte ve aynı süre içinde itirazının alacaklıya tebliğ masraflarını ödemek zorunda olmadığı hakkında: Üstündağ s.125; Kuru C.1, s.252; bkz,

Tebligatın kime, ne zaman ve nasıl yapıldığı veya tebligatın yapılamaması halinde bunun nedeni ve tebliğ görevlisi tarafından yerine getirilen işlemler bir tutanak ile belirlenir (Teb.K.m.23; Teb.Tüz.33-34) (32).

Düzenlenen tebliğ mazbatası, tebliğ görevlisi ile tebligat muhatabı arasında herhangi bir düşmanlık olmaması durumunda doğru olarak kabul edilmelidir (33).

İİRESMİ TATİL GÜNLERİNDE VE GECE VAKTİ TEBLİGAT

Resmi tatil günlerinde de icra tebligatı yapılabilir (34). Son değişiklik gereği gece vakti de tebligat yapılabilir (35). Günümüzde, icra işlerine ait tebliğlerin, resmi tatil günlerinde ve gece vakti tebliğ muhatabına verilebilmesi mümkündür. Bu şekildeki tebligat, usule aykırı değildir. Muhatabın, tebligat adresinde bulunmaması durumunda, tebliği alabilecek kimselere de icra işlerine ait tebliğler yapılabilir (36).

IV.TEBLİGATIN KİME, NEREDE, NASIL YAPILACAĞI

Kural olarak, tebligat muhatabın bizzat kendisine yapılır (37). Tebligat, muhataba bilinen en son adresinde yapılır (38). Buna göre, Tebligat Kanunu adreste tebligat esasını kabul etmiştir.

icra tebliğlerinde itiraz ve tebliğ masraflarının ödenmemesinin sonuçları hakkında: Olguç s.446 vd.; bkz. Alman Hukukundaki, icra işlerindeki tebligat masrafları konusunda: Ernst/Otto/Bruckmann, Die Praxis Der Zwangs-Vollstreckung, 1997 s.67.

32 2.HD 28.10.1997, 8926/11476 (YKD 1998/4 s.503-504); Rechberger/Simotta s.167; bkz. icra işlerine ait tebligatın posta veya memurla yapılması halinde, tebliğ mazbatalı zarfın kullanılması zorunluluğu hakkında: İİK. Yön.m.62; icra işlerine ait tebliğde, tebliğ mazbatası düzenlenmesi gereken hallerde, usulüne uygun olarak bu mazbatanın düzenlenmemesi ve borçlunun çağrılmadan yokluğunda karar verilmesi bozma nedenidir (Olguç s.145 no.201).

33 İİD 8.5.1961, 4356/4768 (İBD 1963/9-10 s.203).

34 Bkz. İİK m.51; Teb.K.m.33, IV; Teb.Tüz.m.53; resmi tatil gününe rastlayan tebliğlerde İİK m.19 hükümleri gözönüne alınır.

35 Teb.Tüz.m.52; bkz. bu konudaki hükümet gerekçesi için: Kuru C.1, s.122-123, 139; karşı Olguç s.379-380.

36 Moroğlu/Muşul s.44; Yelekçi/Yelekçi s.46; karşı Berkin-İcra s.41. Adli tatil günlerinde de yapılan tebligat geçerlidir (Olguç s.126 no. 177). Avusturya Hukukunda, cumartesi, pazar ve diğer resmi tatiller ile gece vakti saat 22'den sabah 6'ya kadar sadece hakim'in izni ile tebligat yapılabilir (Rechberger/Simotta s.166).

37 Rechberger/Simotta s.166; Brox/Walker s.92; Amonn/Gasser s.91.

Bir kimseye adresinden başka bir yerde de tebligat yapılması mümkündür. Örneğin, yolda, kahvede, parkta, mahkeme kaleminde, icra dairesinde. Adres dışında bir yerde tebligat yapılabilmesi, ancak muhatabın bunu kabul etmesi halinde mümkündür. Yine muhatap, tebligatı yapan merciye veya PTT merkezine veya tebliğ memuruna başvurarak, kendisine ait tebligatı alabilir (Teb.Tüz.m.14). Borçluya, icra dairesinde ödeme emri tebliğ edilebilir (39). Otel, hastahane, fabrika, okul ve resmi veya özel dairelerde çalışanlara da icra tebliğleri orada yapılabilir (40).

Ödeme emri, takip talebinden itibaren en geç üç gün (41) içinde borçluya tebliğ edilir. Takip birden fazla müşterek borçluya karşı yapılmakta ise, bunlardan herbirine ayrı ayrı ödeme emrinin gönderilmesi gerekir. Bir borçlu hakkında aynı günde birden fazla takip talebinde bulunulması halinde, icra dairesi bu takiplere ilişkin ödeme emirlerini aynı zamanda tebliğe göndermesi gerekir. Borçlu hakkında bir icra dairesinde farklı günlerde birden fazla takip talebinde bulunulmuş ise, bu takiplerden hiçbirinde kendisinden daha eski tarihli olan takip talebinden önce ödeme emri gönderilemez (İİK m.61) (42).

İcra ve İflas Kanunu m.89 ihbarnamesi, üçüncü kişinin mevduatının bulunduğu banka şubesine tebliğ edilir (43).

38 Bkz.Teb.K.m.10; Teb.Tüz.m.13; 1.HD 10.3.1997, 2693/3095 (YKD 1997/7 s. 1053); Brox/Walker s.92; bkz. tebligatın, tebliğ edilecek kişiye bilinen en son adresinde yapılacağı kuralının istisnaları hakkında: Moroğlu/Muşul s.45 vd.

39 Yılmaz/Çağlar s.126 ve 127'de belirtilen kararlar; Amonn/Gasser s.92.

40 Bkz. bu tebligatın nasıl yapılacağı konusunda: Yılmaz/Çağlar s. 231; 232; Afşaroğlu s.33-34; Yelekçi/Yelekçi s.49; Olgaç s.135; Teb.K.m.18, Teb.Tüz.m.24.

41 İcra müdürünün, ödeme emrini üç gün içinde tebliğe göndermesi zorunluluğu, ödeme emri için, bir geçerlilik şartı değildir. Belirtilen bu süre geçtikten sonra düzenlenen ve borçluya tebliğ edilen ödeme emri de geçerlidir (Kuru/Arslan/Yılmaz s.118 dn.7).

42 Murise sağlığında ödeme emri tebliğ edilmiş ise, murisin ölümü halinde, mirasçılara karşı yeni bir icra takibi yapılmasına ve ödeme emri gönderilmesine lüzum yoktur. Bu halde, alacaklı, icra dairesine başvurarak, takibe mirasçılara (veya içlerinden bazılarına) karşı devam etmek istediğini açıkça bildirmesi ve icra dairesinin de bu hususu mirasçılara tebliğ etmesi gerekir. Borçlu ölmeden önce, ödeme emrine itiraz etmişse, yine mirasçılara yeni bir ödeme emrinin tebliği gerekmez. Aynı şekilde, borçlu ölmeden önce, kendisine karşı yapılan icra takibi kesinleşmiş ise, yine mirasçılara yeni bir ödeme emrinin tebliğine ihtiyaç yoktur (Kuru C.1 s.156-158).

43 89 ihbarnamesinin bankanın merkezine tebliğ edilmesine gerek yoktur (Yılmaz/Çağlar s.200). Bankaya (şubeye) yapılacak tebligat, bankanın yetkili temsilcisine (şube müdürüne), yetkili temsilci birden fazla ise, temsilcilerden yalnız birine yapılır. Bu şekildeki tebligat geçerlidir. Temsilcilerin olmaması halinde, bankanın temsilciden sonra gelen bir kimseye veya evrak müdürü gibi kişilere, bunlarda yoksa diğer personele

Tebliğ, Medeni Kanun m.159 ve 396 uyarınca mezun olanların meslek veya sanatına ilişkin işlemlerinden doğmuş bir borca dair ise, kendilerine yapılır (m.57, II). Mahdut ehliyetli kişilerden, muayyen bir meslek ve icraya yetkili kılınanlar, bu hususlardaki tasarruflarından doğma borçlarına ilişkin icra tebliğlerini alabilirler. Yani, muayyen bir meslek ve sanatla iştigale mezun sayılan mümeyyiz küçük ve mahcurlar, bu meslek ve sanatın yürütülmesinden doğan borçlardan bizzat sorumludurlar. Bu borçlara ilişkin takiplerde, muhatap onlar olacakları için, icra tebliğlerinin de bunlara yapılması gerekir. Bu husus, İcra ve İflas Kanununun 57. maddesinin 2. fıkrasında açıkça düzenlenmiştir (44).

İcra takibinde alacaklı ve borçlu gibi husumet veya hasım ilişkisi içinde bulunanlara, muhatap adına tebligat yapılamaz. Buna aykırı olarak yapılan tebligat usule aykırı olacaktır. Tebliğ muhatabı ile tebliği onun adına kabule yetkili olan kimse arasında bir husumet bulunması halinde, tebligatın yapılmaması gerekir. Buna rağmen tebligat yapılmışsa usulsüz sayılır. Ancak, muhatap itiraz etmez ve bu usulsüz tebligata rağmen haberdar olmuşsa tebliğ geçerlidir (Teb.K.m.39; Teb.Tüz.m.60) (45).

1.ADRES DEĞİŞİKLİĞİNDE

Muhatap, kendisine (veya muhatabın adresinde muhatap adına tebligat yapılabilecek kişilerden birine) usulüne uygun tebligat yapıldıktan sonra adresini değiştirse, yeni adresini hemen tebliği yaptırmış olan icra dairesine bildirmek zorundadır; aksi halde tebligat eski adrese yapılır. Bu halde, tebliğ olunacak evrakın bir örneği eski adresine ait binanın kapısına, diğer örneği de tebliğ yaptıran merciin divanhanesine asılır. Kapıya asılma tarihi tebliğ tarihi sayılır (46). İcra daireleri de geniş anlamda, Tebligat Kanunu m.35'de yer alan "kaza mercii" kavramına girmektedir. Ayrıca, İcra ve İflas Kanunu m.21'de, açıkça Tebligat Kanununun 35. maddesinin icra işlerinde de uygulandığı belirtildiğinden, ilgili 35.maddenin icra işlerinde de

yapılır. Ancak, banka adına kendilerine tebligat yapılabilecek bu kişilerin o icra takibinde hasım olarak ilgileri varsa, banka adına kendilerine tebligat yapılamaz. Bankaya yapılan birinci haciz ihbarnamesi tebliği usulsüz ise, banka ikinci haciz ihbarnamesinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde birinci haciz ihbarnamesine itiraz edebilir (Teb.K.m.32; Teb. Tüz. m.51). Bankanın bu halde, gecikmiş itiraz yoluna da başvurması mümkündür (Kuru C.1, s. 698, 704 dn.52, 742 vd).

44 Üstündağ s. 92; Berkin-İcra s.40; Olgaç s.401-402; Yelekçi/Yelekçi s.109 no.3; İİD 22.6.1968, 5977/6536 (ABD 1969/2 s.376).

45 Yılmaz/Çağlar s.447-449; Moroğlu/Muşul s.72; Afşaroğlu s.50-51.

46 Bkz.Teb.K.m.35; Teb.Tüz.m.55; 2.HD 1.3.1973, 1127/1248 (RKD 1973/6-8 s.263-264); İİD 24.12.1965, 1571/15109 (RKD 1966/2 s.30-31); Berkin-İcra s.39.

uygulanması gerekecektir (47). Yeni adresini bildirmeyen kimseye yapılacak tebligat, eski adresin kapısına ve ayrıca tebligatı çıkaran merciin divanhanesine asılır. Bundan sonraki tebliğler ise, yalnız tebligatı çıkaran merciin divanhanesine asılmakla yetinilir (Teb.K.m.35; Teb.Tüz.m.55).

Daha önce tebligat yapılmamış olsa bile, taraflar arasında yapılan, imzası resmi merciiler önünde ikrar olunmuş sözleşmelerde belirtilen adresler ile kamu kurum ve kuruluşları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, ticaret sicillerine ve esnaf ve sanatkârlar sicillerine verilen en son adreslerdeki değişiklikler hakkında da Tebligat Kanununun 35. maddesi hükümleri uygulanır (48).

İlamda ve İcra İflas Kanununun 38. maddesine göre ilam hükmünde sayılan belgelerle, ipotek senedinde yazılı olan adresini değiştiren alacaklı veya borçlu, adres değişikliğini birbirlerine noter vasıtasıyla bildirmiş olmadıkça, tebligat aynı adrese yapılır ve bu adresde bulunmadığı takdirde Tebligat Kanununun 35.maddesi uygulanır. Alacaklı ve borçlu adres değişikliğini noter aracılığıyla bildirmemişlerse; ilam, ilam hükümlerinden sayılan belgeler ve ipotek senedinde yazılı olan eski adreslere yapılır. Bu durumlarda, Tebligat Kanununun 35. maddesi ile Tebligat Nizamnamesinin 55. maddesinden hareket etmek gerekir (49).

Adres değişikliği, İcra İflas Kanunu m.21,II gereğince, alacaklı veya borçlu tarafından, diğer tarafa tebliğ olunduğu halde, eski adrese tebligat yaptırarak Tebligat Kanununun 35. maddesinden yararlanan taraf, bu şekilde davranmakla diğer tarafa verdiği bütün zararları yüzde 15 fazlasıyla ödemek zorunda olduğu gibi, hakkında İcra İflas Kanununun 343. maddesindeki ceza da uygulanır. Adres değişikliği bildirildiği halde, bu bildirilen adrese tebligat yapılmamış ise, İcra ve İflas Kanununun 21. maddesi uygulanır (50).

47 Yılmaz/Çağlar s.425; Uyar T., Tebligat Kanununun Uygulamada Tereddüt Konusu Olan Bir Hükmü (AD 1971/2 s.110-116).

48 Bkz. Teb.K.m.35 son fıkra; bkz. ayrıca bu konudaki hükümet gerekçesi hakkında: Kuru C.1, s.123-124; bkz. ayrıca: Moroğlu/Muşul s.47 vd.

49 İİK m.21, II; Kuru C.1, s.124; Yılmaz/Çağlar s.434 vd; Üstündağ s.92; Berkin-İcra s.39; Olgaç s.133, 140.

50 Bkz. İİK m.21, III; Kuru C.1, s.124; Berkin-İcra s.39; Postacıoğlu s.95-96.

2.AİLE EFRADINA VEYA HİZMETÇİYE TEBLİGAT

Bazı kimseler Tebligat Kanunu tarafından tebligatı almaya yetkili kılınmışlardır (51). Bunlara yapılan tebligat da geçerlidir. Tebliğ tarihi bu kimselere verilme tarihidir (52).

Aile ferdi sayılabilmek için kan, dünür, evlatlıktan doğan hısımlık ilişkisi yeterli olup, bu ilişkide uzaklık veya yakınlık aranmaz (53). Kendisine tebligat yapılacak kişi (muhatap) adresinde bulunamazsa, tebligat kendisi ile birlikte oturan eşi, çocuğu, yeğeni, babası gibi ailesi fertlerinden birine veya hizmetçi, işçi, çırak gibi aynı oturma adresinde bulunanlardan birine yapılır (54). Yakın arkadaşlar gibi, birarada oturan, aralarında hısımlık ilişkisi bulunmayan kimseler arasındaki ilişkinin de, aile breyi kavramına dâhil edilmesi ve bu kişilere de tebligat yapılması uygun olacaktır (55). Muhatap adına kendilerine tebligat yapılabilecek bu kişilerin muhatapla birlikte oturmaları gerekmektedir. Tebligat Kanunu m.16 uyarınca kendilerine tebligat yapılacak aile breylerinin muhatap ile birlikte aynı adreste (aynı evde, aynı apartman dairesinde) oturmaları gerekir. Bu halde, aynı çatı altında oturan aile breylerine ve hizmetçilere yapılan tebligat asile yapılmış sayılır. Tebliğ tarihi, bunlara yapılan tebliğ günüdür (56). Ödeme emrinin boçlu adına, birlikte oturdukları karısına, kardeşine yapılması halinde tebligat geçerlidir. Fakat, ikametgahı yurt dışında olan boçlu adına çıkarılan ödeme emrinin Türkiye'deki yakınına tebliğ edilmesi usulsüzdür. Tebligat Kanunu m.16'da belirtilen adres, işyeri adresi değil, oturma (ikametgah veya sakin olunan yer) adresidir (57).

Muhatap adına kendilerine tebligat yapılabilecek kişilerin (58), görünüşlerine nazaran onbeş yaşından aşağı olmamaları ve onbeş yaşından

51 Bkz. Teb.K.m.11,12,13,14,16,17,18,19,37; Yılmaz/Çağlar s.123; Rechberger/Simotta s.168; Brox/Walker s.92-93; SchKG m.64.

52 Yılmaz/Çağlar s.123.

53 Yılmaz/Çağlar s. 211-211; Üstündağ s. 92.

54 Bkz. Teb. K. m.16; Teb. Tüz. m. 22; Yılmaz/Çağlar s. 211 vd; bkz. aile ve hizmetçi kavramlarının anlamı konusunda: Yılmaz/Çağlar s. 211.

55 Yılmaz/Çağlar s. 214; karş. Rechberger/Simotta s.168.

56 Yılmaz/Çağlar s. 214; Teb. Tüz. m. 22, II; bkz. Askerlik Kanunu m. 25'te aynı adreste oturma şartı aranmamıştır.

57 Yılmaz/Çağlar s. 219; Moroğlu/Muşul s. 53.

58 Avusturya Tebligat Kanunu m.16'a göre, muhatap yerine yetişkin her kişiye tebligat yapılabileceği hükmü mevcuttur (Rechberger/Simotta s. 168); bkz. bu konuda:

büyük olsalar bile, açık bir şekilde ehliyetsiz bulunmamaları gerekir. Akıl hastalığı, akıl zayıflığı ve diğer bir hastalık, sağırılık, körlük ve dilsizlik gibi sebeplerden biri ile kendisiyle anlaşılması mümkün olmayan kimse ehliyetsiz sayılır (Teb.Tüz.m.32, II). Kendilerine tebligat yapılacak kimselerin onbeş yaşından küçük olmamaları hususu, o kişinin belirtilen yaşdan büyük veya küçük olmaması anlamında değildir. Gerçek yaş değil, görünüş esastır. Görünüşteki yaşı onbeş yaşının üstünde olduğunu gösteren temyiz kudretine sahip kişinin, nüfus sicilindeki doğum kaydı farklı olsa bile tebliğ geçerlidir. Tebliğ görevlisi, tebligatı alacak kişiyi görünüşüne göre bu yaştan aşağı görürse tebligatı yapmamalıdır. Tebligatta, kişinin reşit olması aranmaz. Bu nedenle, boçluya çıkarılan icra emrinin temyiz yeteneğine sahip onüç yaşındaki çocuğuna tebliğ edilmesi usule aykırı değildir. Görünüşüne göre bahsedilen yaş üzerinde görünme ve ehliyetsiz olmama yeterlidir. Ehliyetsizlikte, görünüşe göre bir ehliyetsizliktir (59).

Aynı adreste oturmayan aile breylerine yapılan tebligat usulsüzdür. Birlikte oturmayan yakına yapılan tebligat geçerli değildir. Bu halde, muhatap adına yapılan tebligat, Tebligat Kanunu m.16 kapsamına girmez. Birlikte oturmayan kimselere muhatabın adresinde tebligat yapılamaz. Muhatap ile birlikte oturmayan kızına, oğluna, annesine, yeğenine, kardeşine, dayısına, ortağına, hizmetçisine tebligat yapılamaz. Kanımızca "birlikte oturma" şartı, tebligat muhatabı adına kabul edilmiş bir kural olup, muhatap isterse, birlikte oturmadığı yakınlarının adresini geçerli tebligat adresi olarak vermiş ve tebligat bu adrese yapılmışsa, tebligatın usule uygun olmadığı söylenemez (60).

Tebligatın aile breylerinden veya hizmetçilerden birine yapılması halinde; tebliğ mazbatasında, tebliğ muhatabına tebligatın yapılamamasının nedeni ve tebligat yapılan kimsenin kimliğinin belirtilmemesi, tebligatı usule aykırı kılar (61).

Brox/Walker s.92-93. Benzer düzenlemeyi isviçre Hukukunda da görmek mümkündür (Amonn/Gasser s. 92).

59 Yılmaz/Çağlar s.277 vd; bkz. ayrıca: Berkin-İcra s.40; Moroğlu/Muşul s.61-62; Olgaç s. 134; Teb.K.m.22; Teb.Tüz.m.32; İİD 30.3.1967, 2788/2943 (ABD 1967/4 s.717; RKD 1967/7-10 s.227-228); karş. 2.HD 8.3.1977, 780/1995 (YKD 1980/9 s.1202-1203).

60 Yılmaz/Çağlar s.141 ve 219.

61 12.HD 21.1.1980, 10373/269 (Yasa HD 1980/10 s.1449-1450); İİD 8.1.1968, 1165/4 (İBD 1968 s.377).

3.BELLİ BİR YERDE VEYA EVDE MESLEK VE SANATIN İCRASI HALİNDE TEBLİGAT

Belli bir yerde devamlı olarak iş ve meslek icra eden kimsenin kendisine tebligat yapılması kural olmakla birlikte, muhatabın bulunmaması halinde, orada devamlı çalışan memur (işçi) veya müstahdemlerden birine ödeme emrinin tebliği gibi, icra işlerine ait tebliğin verilmesi usule uygundur (Teb.K.m.17; Teb.Tüz.m.23) (62). Bu durumda tebliğ tarihi, tebliğ evrakının Tebligat Kanunu m.17'de belirtilen kimselerden birine teslim edildiği gündür. Tebligat sırasında muhatabın aranması gerekir. Muhatap aranmadan tebligatın doğrudan doğruya memur veya müstahdeme yapılması usule aykırıdır. İşyerinde daimi çalışmayan aile efradına tebliğ yapılamaz. Tebligat muhatabının ortağı, aynı yerde görev yapan avukat, muhatap ile birlikte çalışan dükkan sahibi, daimi memur ve müstahdem sayılmadığından, Tebligat Kanunu m.17 uyarınca bunlara tebligat yapılamaz (63). İşyerinin, ev olması halinde muhatap bulunmazsa, tebligat sırasıyla önce muhatabın memur ve müstahdemine; bunların yokluğunda birlikte oturan aile fertlerinden veya hizmetçilerinden birine yapılır (Teb.K.m.17; Teb.Tüz.m.23, II). Tebligatın, m.17'de belirtilen kişilere yapılması halinde, düzenlenecek tebliğ mazbatasında, kime ve ne sebeple yapıldığının belirtilmesi gerekir. Bunun yapılamaması tebligatı usule aykırı hale getirecektir.

4.VEKİLE VEYA KANUNİ TEMSİLCİYE TEBLİGAT

Muhatabın, iradi veya kanuni temsilcisi varsa, tebligat kural olarak bunlara yapılır (Teb.K.m.11; Teb.Tüz.m.15,16) (64).

Vekil (avukat) ile takip edilen işlerde, tebligat (mutlaka) vekile yapılır. İcra işlerinde vekille temsil edilen borçlunun vekiline tebliğ, bazı Kanunların gereğidir (65). Bu nedenle, icra işlerinde tebliğin kural olarak vekile yapılması gerekir (66).

62 Yılmaz/Çağlar s.223 dn.3'de belirtilen karar; 12.HD 29. 2.1984, 12558/2223 (Yasa HD 1985/8 s.1167-1168); HGK 28.1.1987, 12-655/47 (İKİD 1988/337 s.6198-6199).

63 Yılmaz/Çağlar s.225, 228-229.

64 Rechberger/Simotta s.166; Amonn/Gasser s.93; SchKG 68.

65 Teb.K.m.11,I; Teb.Tüz.m.15,I; HUMK m.62,68; A.K.m.41.

66 Bkz. bu konudaki örnekler için: Yılmaz/Çağlar s.131 dn.22,23 ve s.132 dn.24,25 ve s.138 dn.45'de belirtilen kararlar. Vekil birden fazla ise, bunlardan birine tebligat yapılması yeterlidir. Tebligat birden fazla vekile yapılmış ise, bunlardan ilkinde yapılan tebliğ tarihi, asıl tebliğ tarihi sayılır (bkz. birden fazla vekil bulunması halinde tebligat için: Yılmaz/Çağlar s. 142 vd.)

Vekile tebliğin yapılması gereken hallerde, asile (müvekkile) tebligat yapılamaz. Aksi halde, yapılan tebligat kanuna ve usule aykırı olur (67). Örneğin, borçlu vekili aracılığı ile ödeme emrine itiraz etmiş ise, tetkik mercii, borçlunun (kendisini değil) vekilini duruşmaya çağırır (68). Vekile tebliğ yapılması gereken hallerde, asile tebligat yapılarak, onun yokluğunda duruşma yapılması ve karar verilmesi, ilgili tetkik merci kararını usule aykırı hale getirir ve bir bozma nedeni oluşturur (69).

Dosyada vekâletname bulunmasına rağmen, asile tebligat yapılması usulsüzdür. Vekile yapılacak tebligat, vekilin doğru adresine yapılmalıdır. Tebligat kendisine yapılacak olan kimse, "vekil" olmalıdır. Vekile yapılan tebliğ, asile yapılmış sayılır (70).

Borçlu vekiline duruşma günü bildirilmeden, yargılamanın vekilin yokluğunda sona erdirilmesi halinde, icra tetkik mercii kararı İİK m.366 ve HUMK m.428 gereğince bozulur (71).

Borçlu ve alacaklı icra takibinde bir vekille temsil ediliyorsa, ilan suretinin vekile tebliğ edilmesi gerekir (Teb. K. m. 11). İcra ve İflas Kanununa göre yapılacak satış ilanının tebliğinin, borçlunun icra takibine yetkili vekiline yapılmaması, ihalenin bozulmasına neden olur (72). Vekile yapılması gereken tebliğin, asile yapılmış olması durumunda yapılan tebligat usulsüzdür. Satış ilanının asile tebliği kanuna uygun değildir (73). Ancak, ihale edilen mal bakımından satış ilanının vekile tebliğ edilmemesi durumunda, ihalenin feshedilebilmesi için asilin yararlarının zarara uğramaması gerekir (74).

67 Yılmaz/Çağlar s. 128 vd. ve s.164-168; Moroğlu/Muşul s. 54.

68 Bkz. Kuru C.1, s. 250; Kuru/Arslan/Yılmaz s.127.

69 12.HD 28.2.1984, 12265/2139 (Yasa HD 1984/6 s.884); 12.HD 29.2.1984, 12560/2225 (Yasa HD 1985/8 s.1168).

70 Yılmaz/Çağlar s.138-,140; Moroğlu/Muşul s.54-55.

71 12.HD 29.4.1984, 12560/2225 (Yasa HD 1985/8 s.1168).

72 12.HD 21.6.1977, 6268/6275 (Manisa Barosu Dergisi 1982/2 s.29-30).

73 "...Ancak bu konuda şikayet vuku bulmamıştır. Fesat iddiası da ispat edilmemiştir. Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, temyiz olunan kararda yazılı gerekçelere göre yerinde bulunmayan temyiz sebeplerinin reddiyle usul ve kanuna uygun merci kararının İİK m.366 ve HUMK.438.maddeleri uyarınca onanmasına." 12.HD 26.3.1984, 3545/920 (Yasa HD 1984/7 s.1018).

74 Yılmaz/Çağlar s.168. "Şikayetçi H'ye tebligat yapılmış ve artırmada hazır olup pey sürmüştüğüne göre satış ilanının vekile tebliğ edilmemiş oluşu menfaatini ihlal ve neticeye tesir etmemiştir (HGK 6.5.1970, 1131/236: RKD 1970/8-10 s.162-163).

Takip ehliyetine sahip olan borçlu, bizzat kendisi ödeme emrine itiraz edebileceği gibi, bir vekil aracılığıyla da ödeme emrine itiraz edebilir. Vekile yapılan tebligatın geçerli olabilmesi için, onun vekil sıfatıyla yargılamaya katılmış olması gerekir. Örneğin, vekilin alacaklı adına takip talebini imzalamış veya borçlu adına ödeme emrine itiraz etmiş olması hallerinde, tebligat (alacaklı veya borçluya değil) vekile yapılır (75).

Vekâletin sona ermesi halinde, icra işlerine ilişkin tebligat asile yapılır (76). Mutlaka borçluya yapılması gereken icra işlerine ilişkin tebligat, iradi veya kanuni temsilciye yapılamaz. Örneğin, İİK m.68a, II ve V. Ayrıca, mal beyanı suçlarında vekile tebliğ yapılamaz (77). Alacaklı bir yıllık süre içinde haciz talebinde bulunmaz veya haciz talebini geri alıp da bu bir yıllık sürede içinde yenilemezse takip dosyası işlemde kaldırılır. Yeniden haciz isteyebilmesi için alacaklının yenileme talebinde bulunması gerekir. Yenileme talebinin borçluya tebliğ edilmesi gerekir; yenileme talebi borçluya tebliğ edilmeden borçlunun mallarının haczedilmesi mümkün değildir (İİK m.78, V) (78).

Borçlu vekili aracılığı ile ödeme emrine itiraz etmiş ise, tetkik mercii, borçlunun vekilini duruşmaya çağırır. Fakat, itirazın geçici kaldırılmasında, borçlunun kendisinin de duruşmaya çağırılması zorunludur. Borçluya uygun bir davetiye tebliğ edilmeden itiraz kaldırılamaz (m.68a,II) (79). Hatta, borçlu istinabe yoluyla başka bir tetkik merciiine çağırılabilir, yine hazır bulunmak zorundadır (m.68a, II, cümle 2). İtirazın kesin kaldırılmasında ise, buna ilişkin talebi alan tetkik mercii, alacaklı ve borçluyu en kısa zamanda duruşmaya çağırır (İİK m.70, m.18, III). Alacaklı ve borçlu veya bunlardan

75 Kuru/Arslan/Yılmaz s.127; Kuru C.1 s.125.

76 Yılmaz/Çağlar s.146-148 dn.73,74,75,77,79'da belirtilen kararlar. "Mürafaada çekildiğini beyan eden vekilin müvekkiline bu durumu bilmesi yönünden tebligat yapılması gerekir" (Olgaç s.124 no.174).

77 Moroğlu/Muşul s. 56; Kuru C.1 s.589; Postacıoğlu s.92; Olgaç s.134; "Mal beyanı suçlarında, vekile yapılan tebligat geçersiz olup, asili bağlamadığından yapılan bu tebligat nedeniyle sanıkların mal beyanında bulunma zorunlulukları yoktur" (CGK 26.11.1990, 8-328/310: YKD 1991/2 s.266-268). Tahliye talepli ödeme emri asile yapılmalıdır (HGK 22.2.1995, 12-830/102: ABD 1995/2 s.118-119; karşı. Kuru B., İcra ve İflas Hukuku C.2, İstanbul 1990, s.1817).

78 Kuru/Arslan/Yılmaz s.198-199; Kuru, C.1, s.622-623.

79 Yılmaz/Çağlar s.105 vd; s.394 vd; Kuru, C.1, s.395; bkz. ayrıca kambiyo senetleri bakımından: Yılmaz/Çağlar s.106.

biri, takibi vekille yürütüyorsa, duruşma davetiyesinin vekil (veya vekillere) tebliğ edilmesi gerekir (80).

Bir kişinin genel (umumi) vekiline yapılacak tebligat (eğer genel vekil icra takibine katılmamışsa), ancak genel vekilin kabulü halinde mümkündür. Çünkü, genel vekilin müvekkilini her davada ve icra işinde temsil etme zorunluluğu yoktur. İcra emrinin borçluya tebliğ edilmesi gerekir Genel vekil, bir dava veya takipte kendisine gönderilen tebligatı almak zorunda olmadığı gibi, tebligatı almaya da zorlanamaz (81). Borçlunun genel vekiline ödeme emri tebliğ edilemez. Ödeme emri borçluya tebliğ edilir. Borçlunun bir vekili bulunsa bile, o vekilin icra takibinde borçluyu temsil edip etmeyeceği bilinemeyeceğinden, ödeme emrinin vekile tebliğ edilmemesi gerekir (82).

İcra emri, (İİK m.24 vd) borçluya veya borçlunun davayı takip etmiş olan vekiline tebliğ edilebilir (HUMK m.62,I). İcra konulan mahkeme ilamının elde edildiği davada, borçlu vekil tutmadan davayı bizzat kendisi takip etmişse, icra emri borçluya tebliğ edilir.

Borçlunun davada kendisini temsil etmiş vekiline icra emrinin tebliğ edilip edilemeyeceği hususu tartışmalıdır. İcra konulan davada borçlu kendisini bir vekil ile temsil ettirmişse, tebligatın kime yapılması gerektiği konusunda öğretide ve Yargıtay kararlarında farklı görüşler savunulmuştur (83).

Bu görüşleri üç grupta toplamak mümkündür. Bir görüşe göre, tebligatın vekile değil, asile yapılması gerekir (84). Diğer görüşe göre, icra emrinin asile değil, vekile tebliğ edilmesi gerekir. Yargıtay da verdiği bazı kararlarında bu görüşü savunmaktadır (85). Üçüncü görüşe göre, icra emri

80 Kuru/Arslan/Yılmaz s.163; bkz. ayrıca, icra hukukunda, duruşma davetiyesinin kime gönderileceği konusunda: Kuru, C. 1, s.375-376, 395-398.

81 Yılmaz/Çağlar s.133 ve 169; Kuru C.1, s.125; Berkin-İcra s.40; umumi vekil ödeme emrini kendi isteğiyle tebellüğ etmiş olursa tebliğ geçerlidir (Postacıoğlu s.97).

82 Kuru/Arslan/Yılmaz s.118; Kuru, C.1, s.230-231.

83 Bkz. bu konudaki öğretideki görüşler ile Yargıtay kararları ve bunların eleştirisi hakkında geniş bilgi için: Yılmaz/Çağlar s.168-177; Kuru C.3 s. 2170 vd; Moroğlu/Muşul s.56-57.

84 M.R.Belgesay (Yılmaz/Çağlar s.169 dn.140'dan naklen); bkz. ayrıca bu görüşün eleştirisi için: Yılmaz/Çağlar s.174-175.

85 Yılmaz/Çağlar s.169-174 arasında belirtilen Yargıtay kararları; Üstündağ s. 91; Postacıoğlu s. 94; Olgaç s.142-143; 12.HD 16.10.1992, 5084/12002 (YKD 1993/1 s.56-57); fakat, Yargıtay, eski bir kararında tebligatın asile de yapılabileceğini kabul

borçluya veya vekiline tebliğ edilebilir (86). İlamın henüz kesinleşmemesi örneğinde olduğu gibi, icra emrinin hemen gönderilmesi gerekli olan ve vekâlet ilişkisinin belli olduğu durumlarda tebligat vekile yapılmalıdır. İlamın kesinleşmesinden sonra uzunca bir sürenin geçmiş olması örneğinde olduğu gibi, vekâlet ilişkisinin devam ettiği şüpheli ise, tebligatın asile yapılması uygun olacaktır. Bu konudaki farklı görüşler, olması gereken hukuk bakımından yapılacak kanun değişikliği veya Yargıtay'ın bir içtihadı birleştirme kararı ile çözümlenebilir (87).

İcra takibi için aynı vekilin vekâlet ilişkisi devam ediyorsa veya borçlu icra takibi için başka bir vekil tutmuş ise, icra takibinin başlamasından sonraki işlemler, kural olarak vekile tebliğ edilir (Teb.K.m.11,I) (88).

Fakat, Yargıtay yeni kararlarında, icra emrinin borçlunun davayı takip etmiş (ilamda ismi yazılı) olan vekiline tebliğ edilmesinin zorunlu olduğu, icra emrinin yalnız borçlunun kendisine tebliğ edilmesi ile ilamlı icra takibinin kesinleşmiş sayılamayacağı görüşünü kabul etmiştir (89). Kanımızca, icra emrinin borçlunun kendisine veya vekiline tebliğ edilebilmesi gerekir. Hatta, borçlunun mal beyanında bulunma zorunluluğu (İİK m.74,76,337) karşısında, icra emrinin borçlunun kendisine de tebliğ edilmesi gereklidir (90).

Kanuni temsilcisi bulunanlara (91) veya bulunması gerekenlere yapılacak (MK m.354,357,376) tebligat, bu temsilcilere yapılır. Ödeme

etmektedir (Yılmaz/Çağlar s. 176 s. dn.166'da belirtilen karar; bkz. ayrıca bu görüşün eleştirisi için: Yılmaz/Çağlar s.175-176.

86 Bkz. Yılmaz/Çağlar s. 174 dn.160'da belirtilen yazarlar; Moroğlu/Muşul s.58; Üstündağ s.92 dn.194'de belirtilen kararlar; Kuru, C.3, s. 2170 vd.

87 Yılmaz/Çağlar s.176-177.

88 Borçlunun cezalandırılması gereken durumlarda, icra emri borçluya tebliğ edilir (Yılmaz/Çağlar s.177; Moroğlu/Muşul s. 58).

89 12.HD 10.11.1987, 14276/11429 (Manisa BD 1988/24 s.32-33); 12.HD 21.4.1986, 2276/4619 (YKD 1987/3 s.425-426); Moroğlu/Muşul s. 57 dn.13.

90 Kuru/Arslan/Yılmaz s. 78; Moroğlu/Muşul s.57-58; Kuru C.1, s.126.

91 Kendisine kanuni müşavir tayin edilmiş olan kişinin, bu karar kaldırılmadığı sürece, müşavirin oyunu alarak yapabileceği bir işlemi kendiliğinden yapması (ipotek tesisi) halinde, ipotek alacaklısının takip talebi üzerine gönderilecek icra emrinin müşavire tebliği gerekir. Borçluya yapılan tebligat geçerli değildir (HGK 9.6.1975, İKİD.182, s.4395-96). Bkz. ticari mümessilin tebligatı kabulü zorunluluğu hakkında: Berkin-İcra s.41; Postacıoğlu s. 97.

emrinin kanuni temsilcilere, ticari temsilcilere tebliği mümkündür (92). Takip ehliyeti olmayan borçluya karşı yapılan takipte, ödeme emrine itiraz etmek yetkisi borçlunun kanuni temsilcisine aittir. Borçlu, kendisine kanuni temsilci atanması gereken kimselerden ise, icra memuru kısa bir zamanda temsilci atanmasını ait olduğu makamdan (sulh hukuk mahkemesinden) ister (93). Küçüğün reşit hale gelmesi örneğinde olduğu gibi, kanuni temsilcisi bulunan kimseler, tam ehliyetli hale gelirlirse, artık tebligat bizzat kendilerine yapılır. İlamın çocuğun reşit olmasından sonra icraya konulması halinde, eski kanuni temsilciye yapılan tebligat geçersizdir. Çocuğa yeniden icra emrinin tebliği gerekir (94).

Yargıtay'a göre, vesayet altındaki borçlunun vasisine ödeme emrinin tebliğ edilebilmesi için, vasiye sulh hukuk mahkemesi tarafından husumet izni verilmesi gerekir; husumet izni bulunmayan vasiye yapılan ödeme emri tebligatı geçersizdir (95). Kanımızca, ödeme emri vasiye tebliğ edilebilir. Vasi bu tebliğ üzerine vesayeti altındaki borçluya karşı icra takibi yapıldığını öğrenir. Bundan sonra, sulh hukuk mahkemesinden husumet izni (MK m.405/5) ister. Bu husumet izni ödeme emrine itiraz süresi (yedi gün) içinde verilemeyeceğinden, husumet izni olmasa dahi, vasi acele iş olması nedeniyle ödeme emrine itiraz edebilmelidir (96).

Tebliğatin iradi veya kanuni temsilciye yapılması gerekirken asile yapılması veya asile yapılması gerekirken iradi veya kanuni temsilciye yapılmış olması usulsüzlük oluşturur (Teb.K.m.32).

5.TUTUKLU VE HÜKÜMLÜYE TEBLİGAT

Tebliğat Kanununun 32. maddesi hükmü, tebliğatin Tebliğat Kanununa aykırı (usulsüz) olması halinde uygulanır. Tebliğatin, İcra ve İflas Kanununa aykırı olması halinde uygulanmaz. Örneğin, mümessili olmayan tutuklu hakkında tebligat yapılabilmesi için, mümessil tayin edilmesi

92 Teb.K.m.11,II; Teb.Tüz.m.16; mümeyyiz küçük ve mümeyyiz mahcur aleyhine yapılan takiplerde tüm tebliğlerin mahcur ve küçüğe değil, temsilcisine yapılması gerekir. Borçlunun kanuni temsilcisi olmadığı halde, yanlışlıkla kendisine ödeme emri gönderilen üçüncü şahsa yapılan tebliğ batıldır (Üstündağ s.80). Taksim edilmemiş tereke hakkında tebligat, terekeye mümessil tayin edilmişse ona, edilmemişse mirasçılara yapılır (Berkin-İcra s.40; Amonn/Gasser s.93; SchKG 65).

93 İİK m.57; Teb.Tüz.m.16,II.

94 İİD 14.4.1961, 3394/3819 (Sİ 1962/167 s.5037); 4.HD 26.4.1966, 2951/4887 (Dalamanlı, Kanunlarımızda Tazminat Hukuku ve Tatbikatı, Ankara 1973 s. 179).

95 TD 10.1.1961, 2409/66 (ABD 1961/2 s.50-52; İKİD 1961/4 s.268-270); bkz. ayrıca bu kararlar ilgili olarak: Yılmaz/Çağlar s.153-154.

96 Yılmaz/Çağlar s.153-154; Kuru C.1, s. 250-251; karşı. Kuru, C.1, s. 141 dn.18 ve s. 212 dn.16.

hususunun icra dairesi tarafından tutukluya bildirilmesi, verilen süre içinde temsilci tayin edip icra dairesine bildirmemesi halinde takibe devam olunması, süresinde mümessil tayin edilmesi üzerine tebligatların mümessil adına çıkarılması zorunludur (İİK m.54) (97).

İlgili maddenin (m.54) uygulamada ne şekilde anlaşılması gerektiği hususunda 538 sayılı Kanun Tasarısının Millet Meclisi Adalet Komisyonunda görüşülmesi sırasında şu şekilde görüş birliğine varılmıştır (98): İcra memuru, takip sırasında borçlunun tutuklu veya hükümlü (hapisli) olduğunu biliyorsa, borçluya ödeme emri tebliğ edilmez. Bu halde, borçlu, icra dairesi tarafından verilen süre (99) içinde kendisine bir temsilci tayin ederse, ödeme emri bu temsilciye, etmezse borçluya tebliğ edilerek, takibe devam edilir. Tutuklu veya hükümlü (hapisli) olduğu bilinmeyen borçluya, ödeme emri tebliğ edilmişse, bu tebliğ hükümsüzdür. Bunun üzerine icra memuru borçluya mümessil tayini için bir süre verir. Borçlu belirlenen sürede, mümessil tayin ederse bu mümessile, tayin etmezse borçlunun kendisine yeniden ödeme emri tebliğ edilecektir.

Kanuni ve akdi bir temsilcisi olmayan bir borçlunun tutuklu veya hükümlü (hapisli) olması halinde, kendisine bir temsilci (100) tayin edilir (m.54,I) (101). Henüz tutuklanmamış ve fakat gözetim (102) altına alınmış bulunan borçlu hakkında da m. 54 hükmü uygulanmalıdır. Temsilci tayin edilinceye kadar kural olarak borçlu hakkında hiç bir icra takip işlemi yapılamaz (103). Temsilci tayin edilmişse, tebligat buna yapılır. Tayin edilmemiş ise; tutuklu veya gözaltına (veya gözetim altına) alınmış veya

97 Karş. Teb.K.m.19; Teb.Tüz.m.25; İİK m.54 hükmü, gerçek kişi borçlular içindir. Ancak, bu hüküm bazı hallerde şirket hakkında da uygulanır. Bir şirket organı durumundaki gerçek kişilerin hepsinin birden tutuklanması ve bunların tutuklanmadan önce bir temsilci tayin edecek durumunda olmaları halinde, icra memuru bu kişilere şirkete temsilci tayin etmeleri için uygun bir süre verir. Mal kaçırılması ihtimali bulunan hallerde bu süre içinde de haciz yapılabilir (m.54, II).

98 Bkz. Buna ilişkin Adalet Komisyonu raporu için: Kuru C.1, s.142.

99 İcra dairesinin temsilci tayini için tutuklu veya hapisli borçluya gerekli süreyi vermemiş olması, İİK m.16,II anlamında bir hakkın yerine getirilmemesi olup, bundan dolayı borçlunun süresiz şikayet hakkı vardır (Kuru C.1, s.142; Kuru/Arslan/Yılmaz s. 86).

100 Borçlunun kendisine karşı yapılan her icra takibini öğrenmesinde ve her takibin özelliğine göre temsilci tayin etmesinde korunmaya değer bir hukuki yararı mevcuttur (İsviçre Federal Mahkemesi 18.12.1951: BGE 77 III s.145-147).

101 Bkz. bu temsilcinin nasıl tayin edileceği ve kim olması gerektiği hakkında: Kuru, C.1, s. s.141vd; Kuru/Arslan/Yılmaz s.86; bkz. bu konudaki Yargıtay kararları için: Olgaç s.394-396.

102 Bkz. 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu m.15.

103 Mal kaçırılması ihtimali var ise, haciz yapılabilir (m.54,II).

hapisli borçlunun kendisine tebligat yapılır (Teb. K. m.19; Teb. Tüz. m. 25). Bu belirtilen (tutuklu, gözetim altına alınan, gözetim altına alınan, hapisli) borçlu hakkında, m.54'e göre bir işlem yapılmadıkça, ona karşı hiç bir icra takip işlemi yapılamaz. Tebligatta, kendisi dışında ailesi efradından veya hizmetçilerinden birine yapılamaz (Teb. K. m. 16).

6.TÜZEL KİŞİLERE TEBLİGAT

Tüzel kişilere yapılması gereken tebligatlar, yetkili temsilciler tarafından kabul edilir (Teb.K.m.12) (104). Yetkili temsilciler birden fazla ise, yalnız birine yapılır. Buna uyulmaması, tebligatı kanuna ve usule aykırı hale getirir (105). Yetkili temsilcilerin bulunmaması halinde, orada hazır bulunan memur ve müstahdemlere tebligat yapılması mümkündür. Tebligat Kanunu m.13'e göre, tüzel kişiliğin yetkili temsilcisinin (organının) olmaması durumunda, yetkili memur ve müstahdemlere yapılan tebliğ tarihi, bunlara verildiği tarihtir. Yetkili temsilcilerin bulunmadığı tebliğ mazbatasına yazılmalıdır. Tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketleri ve dernekler hakkındaki icra işlerine ait tebliğler de temsilcilere yapılır. Şirketlerin ve derneklerin temsilcileri kanuna ve statülerine göre belirlenir (106). Ödeme emri gibi, icra işlerine ait tebligatın, yetkili şirket temsilcisinin olmaması halinde, orada bulunan iki müstahdeme yapılarak, tebliğ mazbatasına bunlardan birinin ismi, diğerinin imzasının alınması Tebligat Kanunu m.13'e aykırı değildir (107).

Tüzel kişiliği bulunan genel müdürlüklere tebligat çıkartılabilir. Tüzel kişiliği olmayan genel müdürlüklerde tebligat, bu genel müdürlüğün bağlı bulunduğu bakanlığa yapılır. Bakanlığa yapılan tebligat, daha sonradan hazine avukatına gönderilir. Bundan sonraki tebliğler hazine avukatına yapılır. İlamın icraya konulması halinde, icra emrinin hazine avukatına veya muhakemat müdürlüğüne tebliğ edilmesi gerekir. Ödeme emrinin ise,

104 Tüzel kişiler, özel hukuk tüzel kişileri (dernekler, vakıflar, ticaret şirketleri, kooperatifler, bankalar, sendikalar) ve kamu tüzel kişileri olarak ikiye ayrılır (Bkz. Kuru B., Hukuk Muhakemeleri Usulü El Kitabı, 1995 s.244 vd).

105 Yılmaz/Çağlar s.179; bkz. tüzel kişiler ve bunlara yapılacak tebligat konusunda: Yılmaz/Çağlar s.178 vd; Moroğlu/Muşul s. 62 vd; Afşaroğlu s.29-30.

106 12.HD 24.4.1986, 11034/4820 (İBD 1986/10-11-12 s.783); HGK 10.1.1973, 1612/17 (Sİ 1973/301 s.111-113); Yelekçi/Yelekçi s.49-50'de belirtilen karar; Olgaç s.134 no.9; İsviçre Hukukunda da buna benzer bir uygulama mevcuttur (Amonn/Gasser s.93; SchKG 65).

107 Yılmaz/Çağlar s.205 dn.12. Tüzel kişinin temsilcisine tebligat yapılamaması halinde, bu hususa ilişkin tebliğ mazbatasının düzenlenmesi gerekir. "Tebliğ muhatabı tüzel kişinin temsilcisine, tebligat yapılmaması sebepleri gösterilmeden evrak şefine bırakılması Tebligat Kanununa aykırıdır" (Yelekçi/Yelekçi s.50).

bakanlığa tebliğ edilmesi gerekir (108). Belediyeyi, belediye başkanı temsil ettiğinden, icra işlerine ait tebliğlerin kendisine yapılması gerekir. Belediye başkanının bir vekil tayin etmesi halinde, Tebligat Kanunu m.11,I hükmü uygulanacağından, tebligatlar artık vekile yapılacaktır (109).

7.ASKER KİŞİLERE TEBLİGAT

Borçlu, er, onbaşı, kıta çavuşu olarak askerlik hizmetini yapmakta iken, kendisine karşı başlamış veya yeni yapılan icra takiplerinde verilen süre içinde kendisine bir temsilci tayin ederek, temsilcinin isim ve adresini icra dairesine bildirmesi gerekir. İcra tebliğleri, temsilci tayin edilmişse, ona; edilmemişse asker borçlunun kendisine yapılır (110). Bu halde, asker borçlulara yapılacak tebligat, Tebligat Kanununun ilgili hükümlerine göre yapılır (111). Buna göre, kıta ve askeri müesseselerde askerlik yapan, er ve erbaşlarda tebligat bizzat kendilerine yapılmaz. Kıta adreslerinde kıta komutanı ve müessese amiri veya en yakın üst'e yapılır. Nöbetçi amiri veya subayı, tebliğ memurunun, kıtada veya askeri garnizonda bulunan eratın komutan veya amirine tebliğ yapılmasını sağlar.

Uzman veya uzatmalı çavuşlar ve uzatmalı onbaşılar hakkında m.54a hükmü uygulanmaz (İİK m.54a) (112). Yani, icra tebliğleri açısından bu kişilere temsilci atanması sözkonusu değildir. Belirtilen bu askeri kişiler de erattır (113). Erata yapılacak olan tebligat, en yakın üste yapılır. Erata yapılacak tebligat ile ilgili hüküm (Teb.K.m.14), tebligatın muhataba yapılması kuralına (Teb.K. m.10) bir istisna teşkil etmektedir. Bu nedenle, icra tebliğleri boçluya değil, en yakın üste yapılacaktır. Tebligat, üste tebliğ gününden itibaren hüküm ifade edecektir (114).

108 Yılmaz /Çağlar s.193 vd; "dava veya takibe Maliye Müdürlüğü avukatları katıldıktan sonraki adli tebliğlerin müesseseye değil dava veya takibi devam ettirenlere yapılması icap eder" (Olgaç s.121-122 no.167, 138-139).

109 Yılmaz/Çağlar s.193-199.

110 12.HD 14.10.1985, 2139/8043 (Yasa HD 1985/11 s.1615; YKD 1986/3 s.380-381).

111 Teb.K.m.14-15; Teb.Tüz.m.19-21.

112 Yedeksubaylar hakkında da m.54a hükmü uygulanmaz (Kuru C.1, s.143 dn.26).

113 Bkz. er, erbaş ve erat konusunda: Yılmaz/Çağlar s.208.

114 Yılmaz/Çağlar Tebligat s. 209; Teb.K.m.14; Teb.Tüz.m.19.

Erat dışındaki subay, astsubay, askeri memur gibi askeri kişilere (115), yapılacak tebligatlar, Tebligat Kanununun ilgili hükümlerine göre olacaktır (Teb. K. m. 20). Buna göre, erat dışındaki askeri kişilere yapılacak tebligat ev adreslerinde yapılıyorsa, asker kişilerin sivil kişilerden farkı yoktur (116). Buraya dahil olan asker kişilerin, askeri kurum dışındaki oturduğu adresine de icra tebliğinin yapılması mümkündür. Bu halde, tebligat bizzat kendisine veya bulunmaması halinde aynı çatı altında birlikte yaşadığı yakınlarına ve hizmetçilerine yapılabilir. Askeri kişilere yapılacak tebligat askeri birlik ve kurumda (117) yapılacaksa, tebligat (erata yapılan tebligattan farklı olarak) kural olarak bizzat kendilerine yapılır. Kendileri askeri birlik ve kurumda bulunamaz veya bulunmalarına rağmen tebligatı almaktan kaçınırlarsa veyahut herhangi bir nedenle tebliğin verilmesi mümkün olmazsa, tebligat, nöbetçi amiri veya nöbetçi subayına yapılır (118). Bu şekildeki bir tebligatta, tebliğ tarihi nöbetçi amir veya subayına evrakın verilme tarihidir (119).

Savaş ve olağanüstü bir durum nedeniyle bir birlik veya askeri garnizon sefer halinde iken, bu birlik veya garnizona bağlı askeri şahıslara tebligat, bağlı buldukları komutanlıkları aracılığıyla yapılır (120). Bu halde, tebligatın ev adresinde yapılabilmesi mümkün ise, tebligat burada da yapılır. Bunun dışında, asker kişilere tebligat, bağlı buldukları komutanlıkları aracılığıyla yapılır. Muhataba tebligat, kıta komutanı, müessese amiri gibi en yakın üst tarafından yapılır. Sefer hali ile ilgili hüküm (Teb.Tüz. m.21, II), tebligatın doğrudan doğruya muhataba yapılacağına ilişkin kuralın (Teb. K. m.10) bir istisnasıdır. Bu halde, tebliğ tarihinin, muhataba evrakın verildiği tarih olarak kabul edilmesi uygun olacaktır (121).

115 Yabancı ülkelerde bulunan askeri kişilere tebligat, bağlı buldukları komutanlıklar aracılığıyla yapılır (Teb.K.m.27; Teb.Tüz.m.42,43; Yılmaz/Çağlar s.209 dn.4 ve s.328-329).

116 Yılmaz/Çağlar s.208 dn1'de hükümet gerekçesinde de bu husus belirtilmektedir.

117 Bkz. askeri birlik ve kurumun ne olduğu konusunda: 211 s.K.m.12.

118 Teb.Tüz.m.20; Yılmaz/Çağlar s. 209-210.

119 Afşaroğlu s.31.

120 Teb.K.m.15; Teb.Tüz.m.21; Yılmaz/Çağlar s.210-211; Afşaroğlu s.31-32.

121 Yılmaz/Çağlar s.211.

8.İLANEN TEBLİGAT

İcra işlerine ait tebliğlerin, PTT veya icra memurları aracılığıyla veyahut tevdi yoluyla yada ilan yoluyla da duyurulması mümkündür (122). İcra işleri bakımından, ilanen tebligata, icra dairesinin tebliğ çıkarması gereken hallerde, gerekçe gösterilerek bu daire tarafından karar verilecektir (İİK m.21,57; Teb.K.m.29). Tebligat muhatabının adresi hiç bilinmiyor ve aranmasına rağmen bulunamıyorsa ilanen tebligat yapılır. İlan yoluyla tebligatta adres hiç belli değildir (Teb.K.m.28; Teb.Tüz.m.46) (123). Yapılan soruşturmaya rağmen, ikametgahı, meskeni veya işyeri bulunamayan kişinin adresi meçhul (bilinmiyor) sayılır. Adresi bilinmeyenlere tebligat ilan yolu ile yapılır. İlan yolu ile tebligat, tebligatta başvurulacak en son çaredir (124). İlan yolu ile tebliğ, son ilan tarihinden itibaren yedi gün sonra yapılmış sayılır. İlan yoluyla tebliğe karar veren merci (örneğin, icra dairesi) gerektiğinde daha uzun bir süre belirleyebilir; ancak bu süre 15 günü geçemez (125).

Bu yola başvurulabilmesi için, tebligat muhatabının kimliğinin bilinmesi ve adresinin meçhul olması gerekir. Adresi bilinen kimseye ilanen tebligat yapılamaz. Yapılması savunma hakkını kısıtlar (126). Yurt dışında oturan muhataba, oradaki adresi belirlenerek, uluslararası tebligat hükümlerine göre (Teb.K.m.25) tebligat yapılması gerekir (127). Böyle bir kişiye, adresi araştırılmadan ilanen tebligat yapılmamalıdır (128). Tebligat muhatabının adresinin araştırılması zorunludur. Adres araştırması yapılmadan icra işlerine ait tebligat ilanen yapılamaz. Usulüne uygun olarak

122 Bkz. icra işlerindeki tebligatla ilgili yazışma örnekleri ve ilanlar konusunda: Yılmaz E./Yılmaz H.Ü., Hukuk Rehberi (Adli Yazı ve Yazışma Usulleri), C.1-2-3, 1995, s. 2192 vd, 2752, 3338 vd, 3347, 3348, 3375, 3350, 3359 vd, 3366 vd, 3398.

123 İsviçre Hukukunda da, bazı nedenlerin varlığı halinde ilan yoluyla tebligat yapılması mümkündür (bkz. SchKG 35, 66; Amonn/Gasser s.92-93; Walder/Richli s.372).

124 Borçlunun adresi bilinmiyor (meçhul) ise, alacaklı, takip talebine borçlunun adresini yazamaz. Bu halde, borçluya ödeme emri ilanen tebliğ edilir (Teb.K.m.28; Teb.Tüz.m.46).

125 Teb.K.m.31; Teb.Tüz.m.49.

126 1.HD 19.9.1994, 8240/10446 (YKD 1994/12 s.1906-1909).

127 İsviçre Hukukunda, yurt dışında oturan borçluya icra belgeleri oradaki yetkili makamlar vasıtasıyla yapılır. Doğrudan doğruya uluslararası tebligat, yabancı devletin kabul etmesi veya bir antlaşmanın varlığı halinde posta veya icra organlarının uluslararası resmi yazışmaları yoluyla olur (Amonn/Gasser s.92).

128 Yılmaz/Çağlar s.329 vd.

yapılan ilan tebligat geçerlidir. Aksi halde, geçerli değildir. İlanın şekline uygun olarak yapılması gerekir (Teb.K m.29; Teb.Tüz.m.47,49).

İlanın muhatabın en güvenli şekilde öğrenebileceği umulan bir gazete yanında, ayrıca varsa tebliği çıkaran merciin bulunduğu yerde yayımlanan mahalli bir gazete ile de yapılması gerekir. Türkiye çapında yayımlanan bir gazetede mutlaka, tebliğ çıkaran merciin bulunduğu yerde ayrıca gazete çıkıyorsa orada da olmak üzere iki ayrı gazetede yapılır. İcra dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan gazete varsa ilan o gazete ile de yapılır. Ancak, Türkiye genelinde yayımlanan gazete, tebliği çıkaran merciin bulunduğu yerde de yayımlanıyorsa, mahalli bir gazetede yayımlanmasına gerek yoktur. Tebliğ çıkaran merciin bulunduğu yerde mahalli bir gazete yayımlanıyorsa, Türkiye genelinde bir gazete de yapılan ilan yeterlidir (129).

Gazetede ilan yanında, ayrıca tebliğ olunacak evrak ve ilan suretinin tebliği çıkaran merciin herkesin kolayca görebileceği uygun bir yerine de asılması gerekir. Gazetede ilan ve uygun bir yere asılma (130) ilan tebligatın geçerli olmasının esaslı unsurlarıdır. Bunlardan biri eksik olmamalıdır. Her ikisine birlikte uyulmalıdır (131).

Yargıtay'a göre (132), gerekli adres araştırılması yapılmadan, ödeme emrinin ilan tebliği sonucu ödeme emrinin kesinleşmesi durumunda, sonradan icra memuru adresi belirlemişse, bu adrese yeniden ödeme emri gönderemez. Şikayete başvurulmasından sonra, ödeme emri gönderilebilir. Kanımızca, bu karara katılmak mümkün değildir. Çünkü, icra müdürünün kanuna aykırı olarak yaptığı işlemi kendiliğinden düzeltmesi, hukuka uygun olacaktır (133).

Birçok kimsenin ilgilendiği işlemlerin ilanı zorunludur. İcra İflas Kanunu m.127' de, gayrimenkullerin satışı ile ilgili olarak, açık artırmanın duyurulması hususunda tebligatın kime ve nasıl yapılacağı konusunda açık

129 Yılmaz/Çağlar s.363 vd; Afşaroğlu s.40-41; Berkin-İcra s.38-39; 2.HD 31.10.1995, 8635/11308 (YKD 1996/3 s.374-375); bkz. ayrıca: Berkin s.132 vd; İsviçre Hukukunda da, bazı hallerde tebliğin resmi gazete ve diğer uygun vasıtalarla yayımı mümkündür (Walder/Richli s.372).

130 Tebliği çıkaran icra dairesinin "divanhanesinde" belli bir yerde yapılan ilan da, ilan yolu ile tebligattır (Moroğlu/Muşul s.17).

131 4.HD 25.1.1988, 205/746 (İBD 1988/7-8-9 s.540-541).

132 Yılmaz/Çağlar s.348 dn.51'de belirtilen karar.

133 Yılmaz/Çağlar s.348.

bir düzenleme yapılmıştır (134). İlgili hükme göre "ilanın birer sureti boçluya ve alacaklıya ve gayrimenkulün tapu siciline kayıtlı bulunan alakadarların tapuda kayıtlı adresleri varsa bu adreslerine tebliğ olunur (135). Adresin tapuda kayıtlı olmaması halinde ayrıca adres tahkiki yapılmaz, gazetede ki satış ilanı tebligat yerine geçer". Bu artırma ilanı, borçluya ve alacaklıya, bunların icra takibinde bir vekille temsil edilmeleri halinde, sadece vekile tebliğ edilir (Teb.K.m.11) (136). Vekili bulunan borçlunun veya alacaklının kendisine yapılan tebligat geçerli değildir. İlan, gayrimenkulün tapu sicilinde kayıtlı bulunan ilgililerine (örneğin ipotek alacaklısına) tapuda yazılı bulunan adreslerine tebliğ edilir (137). Satış ilanının, gayrimenkulün diğer hissedarlarına da tebliğ edilmesi gerekir (138). Adresin bilinmesine karşın ilan en tebligat yapılması kanuna aykırıdır (139).

D.TEBLİĞİN MÜMKÜN OLMAMASI

İcra işlerine ait tebligatın yapılamaması halinde, Tebligat Kanunu m.21'deki esaslar geçerli olacaktır. Muhatabın geçici olarak başka yere gitmesi halinde ve tebligatı muhatap adına kabul etmek durumunda olanların tebligatı kabul etmemeleri halinde (Teb.K.m.20), Tebligat

134 Bkz. menkullerin açık artırma ile satışındaki ilan konusunda: Üstündağ s.303 vd; İİK m. 114.

135 İİK m.127'deki tebligat, açık artırmanın geçerliliği için esaslı bir şekil şartı olup, uyulmaması halinde ihalenin feshi için bir sebep teşkil eder (Üstündağ s.315).

136 Vekilin istifası, azli gibi hallerde, satış ilanı asile tebliğ edilir. Müvekkilin ölümü halinde de, satış ilanı asile tebliğ edilir (Kuru C.2, s.1270-1271).

137 "Artırma ilan sureti kendilerine tebliğ edilmemiş olan borçlu ve alakadarların ihaleden malûmatları olduğu farzedilemeyeceği cihetle, bu kabil ihalelerin feshi talebiyle vâki olacak şikayetler için kanunun tayin ettiği müddete herhalde ihale tarihi başlangıç olmayıp, ihalenin vukuuna ittila tarihi mebde" olmak gerekir (İBK 18.11.1942, 2/22, RG.28.1.1943, sa.5316). "Tebliğün usulsüz yapılması nedeniyle borçlunun satıştan haberdar olmaması, kendisinin haiz bulunduğu yetkileri kullanmak imkanından mahrum bırakılmasına sebep olacağından menfaatini zedeler" (Yelekçi/Yelekçi s.366 no.2).

138 Bkz. Kuru/Arslan/Yılmaz s.279 vd; Arslan R. İcra-İflas Hukukunda, İhale ve İhalenin Feshi, Ankara 1984, s.46; bkz. ayrıca bu ilan konusunda: Üstündağ s.310 vd; bkz. ayrıca, taşınır ve taşınmaz malların satışı için yapılacak ilanın nasıl ve kime yapılacağı, ilan örneğinin tebliğ ile ilgili fesih nedenleri konusunda: Arslan s.88 vd.

139 Yılmaz/Çağlar s.125; Moroğlu/Muşul s.75 dn.1; ilan en tebliğün unsurları bulunmamasına rağmen, bu yola gidilmişse, icra memurunun bu işlemine karşı şikayet yoluna gidilebilir (Moroğlu/Muşul s.76).

Kanununun 21. maddesinin uygulanması doğru değildir (140). Muhatabın geçici bir zaman için başka yere (örneğin başka şehre) gitmesi halinde, Tebligat Kanunu m.20'deki hükümler gözönüne alınır. Tebligat Kanununun 21. maddesinin uygulanması için, muhatabın tebliğ adresinin bilinmesi, muhatabın veya onun adına tebliği alabilecek kimselerin o sırada adreste bulunmaması gerekir. Adres değiştirilmiş ve yeni adres bildirilmemişse, Tebligat Kanunu m.35 hükmü uygulanır. Adresin değiştirilmemesine rağmen, muhatap veya muhatap adına tebligatı alabilecek kimselerin adreste bulunmaması halinde, Tebligat Kanunu m.21 uygulanması gerekirken, 35. maddenin uygulanması usule aykırı olacaktır (141).

Tebliğin mümkün olmaması ve tebellüğden imtina halinde yapılacak işlemler, Tebligat Kanunu m.21'de belirtilmiştir. Söz konusu maddede belirtilen sıraya uyulması gerekir. Bunlara uyulmaması, yapılan tebligatı usule aykırı hale getirir (142). Bu halde, komşuya ve varsa yöneticiye veya kapıcıya yalnızca haber verilmesi zorunluluğu vardır. Tebligat evrakının bunlara verilmesi hiçbir şekilde mümkün değildir. Haber verilmişse, bunların kimliklerine ait bilgilerin tebliğ ilmühaberinde belirtilmesi gerekir. Aksi durum, tebligatı geçersiz kılmaz. Bunlar tebligat sırasında orada yok ise, haber verilmesi gerekmez. Tebliğ görevlisinin, adreste kimseyi bulamaması veya bulunanların tebellüğden kaçınmaları halinde, tebliğ evrakını o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinden birine yahut zabıta amir veya memuruna vermesinden sonra, evrakı kime verdiğini belirten ihbarnameyi doğru adresteki binanın kapısına yapıştırması gerekir. Bu halde, yapılan işlemler ve bu işlemlere niçin gerek duyulduğu, tebliğin kime verildiği, kapıya yapıştırıldığı, komşuya haber verildiği, verilememiş ise nedeni tebliğ mazbatasında belirtilmelidir. Bu açıklamaların olmaması tebligatı usulsüz kılar. Bütün bu işlemlerin doğru olarak yapılmış olması halinde, tebligat ihbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarihte yapılmış sayılır (143).

140 İİD 2.3.1970, 2098/2135 (İBD 1970/1-2 s.106-107); Yılmaz/Çağlar s.249; bkz. Tebligat Kanununun 21. maddesinin uygulanmasına ilişkin olarak: HGK 29.12.1993, 18-778/876 (YKD 1994/3 s.351-357); 15.HD 30.12.1997, 5169/5743 (YKD 1998/10 s.1497-1499).

141 İİD 6.7.1971, 7997/7819 (ABD 1972/6 s.1094; RKD 1972/2 s.134-135).

142 15.HD 30.12.1997, 5169/5743 (YKD 1998/10 s.1497-1499); 2.HD 11.10.1996, 9524/10133 (YKD 1997/8 s.1215); bkz. bu halde yapılacak işlemler konusunda: Yılmaz/Çağlar s.256 vd; Moroğlu/Muşul s.73 vd.

143 Yılmaz/Çağlar s.262 vd; Afşaroğlu s.36-37; Olgaç s.137, 173.

E.USULSÜZ TEBLİGAT

İcra hukukunda tebliği gereken işlemlerden bazıları tebliğ edilmedikçe veya usulüne uygun olarak yapılmadıkça tamamlanmış olmaz. Bu hallerde tebliğ, ilgili işlemin yapılmış sayılması için geçerlilik unsurudur. Bu nedenle, tamamlanması tebliğe bağlı işlem tamamlanmadıkça kendisine bağlı sonuçları meydana getirmez. Bazı icra işlemlerin tebliği ise, o işlemin tamamlanma unsuru değil, yalnızca ilgiliye haber verme işlevi niteliğindedir (144).

Usulsüz tebligatı şu şekilde tanımlayabiliriz: ilgili kanunlarda belirtilen usullere uyulmadan yapılan tebliğ işlemi, usulsüz tebligattır. Tebliğ, Tebligat Kanunu ve tebligata ilişkin diğer hukuk kurallarının öngördüğü şekilde yapılmaz ise, tebligat usule uygun değildir. Örneğin, tüzel kişinin yetkili olmayan temsilcisine, birlikte oturmeyen aile efradı ve hizmetçiye, bahçivana; husumet ilişkisi içinde olanlara, görünüşüne göre onbeş yaşından küçük olanlara, vekil varken asile tebligat yapılması, tebliğ imkansızlığının mevcudiyeti halinde kapıya yapııştırma işleminin yapılmaması ve tebliğ evrakının muhtar veya zabıtaya değil, komşuya, kapıcıya verilmesi, adresi meçhul olan kimseye gazete ile ilan yapılmaması, ilanen teligatta evrakın ilan tahtasına asılmaması gibi örneklerde (145) tebligat geçersizdir (146).

İcra tetkik mercii, usulsüz tebliğe dayanılarak yapılmış bir icra işleminin varlığı halinde, bunları iptal eder (147).

Muhatap, usulsüz tebliği öğrenmemişse tebligatın yapılmadığı kabul edilir. Kural bu olmakla beraber; muhatap, usulsüz tebliği öğrenmiş (muttali olmuş) ise, artık tebliğ geçerli hale gelir. Muhatabın usulsüz tebliği

¹⁴⁴Bkz. bu konudaki örnekler için: Moroğlu/Muşul s. 83-84.

¹⁴⁵İcra işlerine ait tebligatta, muhatabın okur-yazar olmaması halinde, Teb. K. m. 24'e göre işlem yapılmaması tebligatı usule aykırı getirir (Olgaç s.403 no. 649). "Ödeme emrinde, mal beyanında bulunulması, aksi halin cezai müeyyideleri icabettirdiği kayıt ve ihtar olunmadığı takdirde 337 nci maddeye göre mahkumiyet kararı verilemez (Yelekçi/Yelekçi s.129 no.2).

¹⁴⁶HGK 27.1.1981, 12-3047/770 (İKİD 1981/252 s.726-727); Avusturya Hukukunda da, usule aykırı tebligat geçersiz olup, bu usule aykırılık giderilebilir (Rechberger/Simotta s.170). Alman Hukukunda, usule aykırı tebligat iptal edilinceye kadar geçerliliğini sürdürür (Brox/Walker s. 96); İsviçre Hukukunda, usulsüz tebligat iptal sebebidir. Tebliğ konusu belgeler, eksikliğine rağmen alınmış ise, tebligat geçerlidir (Amonn/Gasser s. 93).

¹⁴⁷İİD 10.2.1969, 1654/1549 (RKD 1969/10 s.104-105). Usulsüz tebligat, esası ve sonucu etkilememiş ise, bozma nedeni değildir (Olgaç s.403 no.650).

öğrendiği bu tarih, tebliğ tarihi sayılır⁽¹⁴⁸⁾. Muhatap, tebliğ evrakını veya davetiyeyi alır veyahut tebliğin içeriğini öğrenirse tebliğ yapılmış sayılır (Teb.K.m.32; Teb.Tüz.m.51). Yani, usulsüz tebligat mutlaka geçersiz değildir. Bu tür tebliğe rağmen, muhatap (örneğin kendisine ödeme emri gönderilen borçlu) tebliği (ödeme) emrini öğrenmişse⁽¹⁴⁹⁾, tebligat geçerli sayılır⁽¹⁵⁰⁾. Tebligat usulüne uygun olarak yapılmamış olsa bile, muhatap bunu herhangi bir şekilde öğrenmesi sonucu tebligat ile ilgili olarak bazı işlemlere başlarsa, muhatabın tebliği öğrendiği ortaya çıkar. Bu halde, tebliğin geçersizliğini kabul etmek doğru değildir. Bu halde, muhatabın, tebliği öğrenmediğini ileri sürmesi, dürüstlük kurallarına aykırılık oluşturur⁽¹⁵¹⁾. Dürüstlük kuralı, diğer hukuk dallarında olduğu gibi icra ve iflas hukukunda da geçerlidir. Alacaklı ve borçlu, icra ve iflas hukuku kurallarının kendisine verdiği yetkileri dürüstlük kurallarına uygun olarak kullanması gerekir. Yargıtay'ın da görüşleri bu doğrultudadır⁽¹⁵²⁾.

Muhatabın usulsüz tebliği öğrenip öğrenmediği ve öğrenmişse, bunun tarihi, kendi bildirmesine göre belirlenir. Yoksa, muhatabın tebliği öğrendiğinin ve bunun tarihinin iddia ve ispat edilmesi mümkün değildir⁽¹⁵³⁾. Yani, kural olarak, muhatabın öğrendiğinin ve bildirdiği öğrenme tarihinin aksi ispat edilemez. Fakat, Tebligat Tüzüğü m.51, III' deki hükmü, İcra İflas Kanunu m. 134, IV karşısında uygulayabilmek mümkün değildir. İİK m.134, IV 'de "satış ilanı tebliğ edilmemiş (ise)...şikayet müddeti ittila

¹⁴⁸5.HD 24.11.1982, 10264/10488 (Yasa HD 1983/4 s.608-609); HGK 13.1.1982, 12-9872/20 (İKİD 1982/262 s.1405-1406); 12.HD 16.3.1982, 1486/1991 (İBD 1983/10-11-12 s.548-549). "Ödeme emri usulsüz tebliğ edilse dahi borçlunun usulsüz tebligata ittila kesbettiği tarihten itibaren Tebligat Kanununun 32 nci maddesi uyarınca itiraz hakkını kullanması gerekir. Böyle bir yola başvurulmadığından kesinleşen takibe itiraz imkanı kalmamıştır" (Yelekçi/Yelekçi s.149 no.33).

¹⁴⁹"Muhataap, her ne suretle olursa olsun tebliğ evrakını veya davetiyeyi alır veyahut bunların münderacatını öğrenirse tebliğe muttali olmuş sayılır" (Teb.Tüz.m.51,I c.3); karş. Berkin-İcra s.38-39.

¹⁵⁰"Ödeme emri usulsüz olarak tebliğ edilmişsede, itiraza dayanak yapılan protokolde takip konusu dosyadan sözedilip borcun protokole bağlandığı anlaşıldığına göre, borçlu en geç bu tarihte takibi ve usulsüz tebligatı öğrenmiş demektir" (12.HD 22.10.1990; 7625/10305: YKD 1991/7 s.1042-1043).

¹⁵¹Yılmaz/Çağlar s.386; bkz. bu konuda: Muhammet Özkes, Usulsüz Tebligat ve Dürüstlük Kuralı (Manisa Barosu Dergisi, sayı 66, s. 56-63).

¹⁵²Bkz. Arslan R., Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı, Ankara 1989, s.135 vd.

¹⁵³Teb.Tüz.m. 51, III; Kuru C.1, s.128; Olguç s.134; karş. Berkin-İcra s.39.

tarihinden başlar" denilmektedir. Bu "ittila" ise, aksi ispat edilebilen bir iddiadır (154).

İcra işlerine ait tebligat usulsüz ise, gecikmiş itiraz (m.65) yoluna gidilemeyeceği öğretide (155) ve bazı Yargıtay kararlarında (156) kabul edilmektedir.

Ödeme emrine ilişkin tebligatın; borçlunun komşusuna veya yurt dışında çalışan kişiye Türkiye'de yapılması örneklerinde olduğu gibi usulsüz olması halinde, borçlunun başvuracağı itiraz yolu, normal itiraz yoludur. Bu halde, borçlunun gecikmiş itiraz yoluna gitmesine gerek yoktur. Çünkü, usulsüz tebliğde ödeme emrinin tebliğ edildiği tarih, borçlunun usulsüz tebliği öğrendiğini bildirdiği tarihtir (157).

Borçlu hakkında yedi günlük normal itiraz süresi bu tarihten itibaren başlar. Borçlu bu yedi gün içerisinde borca itiraz etmez ise, hakkındaki takip kesinleşeceği gibi, gecikmiş itiraz yoluna da başvuramaz. Gecikmiş itirazın söz konusu olabilmesi için tebligatın usulüne uygun olarak yapılmış olması, muhatabın bir engel dolayısıyla süresinde itiraz edememiş olması gerekir. Aksi halde, m.65'e dayanılarak gecikmiş itiraz talebinin kabulü bozma nedenidir (158).

Fakat, borçlu adresinde bulunamadığı için, ödeme emri aynı adresde, muhatap ile birlikte oturan tebligatı kabule yetkili bir kimseye tebliğ edilmesine rağmen, süresi içerisinde ödeme emrine itiraz edilememişse, borçlu haklı sebeplerin varlığı halinde, sonradan gecikmiş itiraz yoluna başvurabilir. Örneğin, koca yurt dışında olduğu için, ödeme emri eşine tebliğ edilmiş ve borçlu bu tebliği ülkeye döndükten sonra öğrenmiş ise,

154 Yılmaz/Çağlar s.394; Postacıoğlu s.65.

155 Yılmaz/Çağlar s.406; Kuru/Arslan/Yılmaz s.131; Moroğlu/Muşul s.86; Üstündağ s.127; Berkin-İcra s.38; Oskay M., Tebligat Hukuku İle İlgili Sorunlar (YD 1995/4 s.500-511 (506); karş. Berkin s.135.

156 HGK 5.6.1991, 12-258/344 (YKD 1991/8 s.1162-1165); 12.HD 27.12.1982, 9578/9897 (Yasa HD 1983/5 s.750-751); 7.HD 5.4.1962, 3108/3439 (AD 1962/5-6 s. 647).

157 Kuru/Arslan/Yılmaz s.131; Kuru C.1, s.265; Teb.K.m.32; Teb.Tüz.m.51,II. Örneğin, borçluya gönderilen ödeme emri, 1 Temmuzda borçlunun komşusuna tebliğ edilmişse, kural olarak bu tebligat geçersizdir. Komşunun 15 Temmuzda ödeme emrini borçluya vermesi üzerine, borçlu icra dairesine ödeme emrini 15 Temmuzda öğrendiğini bildirirse, tebligat geçerli hale gelir ve yedi günlük itiraz süresi 15 Temmuzdan itibaren işlemeye başlar (Kuru C.1, s.127).

158 Kuru, C.1, s.266 ve s.266 dn.106'da belirtilen kararlar.

kusuruna dayanmayan bu sebepten dolayı (üç gün içinde) gecikmiş itirazda bulunabilir (m.65) (159).

Ödeme emri borçluya ilan yolu ile tebliğ edilmiş ve borçlu kusuru olmaksızın tebligatı öğrenememiş ise, öğretilerdeki bazı görüşlere göre borçlunun ilan tebligatı öğrenemediğini ileri sürerek gecikmiş itiraz yoluna başvurması mümkündür (160). Diğer bazı görüşlere göre (161) borçlu gecikmiş itirazda bulunamaz. Yargıtay da bu görüştedir (162). İlan tebligatı, borçlunun tebligatı en güvenilir bir biçimde öğrenmesini sağlayacak şekilde yapıldığı (Teb. K. m. 29) gibi, ayrıca ödeme emri son ilan tarihinden itibaren yedi gün sonra tebliğ edilmiş sayılır. Hatta, ilan tebliğ karar veren mercii, gerektiğinde daha uzun bir süre belirleyebilir. Ancak, bu süre onbeş günü geçemez (Teb. K. m.31). Bütün bunlara rağmen, borçluya ödeme emrini geç öğrenmesi halinde, gecikmiş itiraz yoluna başvurma hakkı tanınırsa, ilan tebligatının bir önemi kalmaz (163).

İcra dosyasında tebligat parçası bulunmuyor veya borçluya ödeme emri tebliğ edilmediği açıkça anlaşılıyorsa, icra müdürünün haciz işlemi yapması kanuna aykırıdır. Borçluya ödeme emri gönderilerek savunma hakkı verilmesi gerekir. Bunun yapılmaması kanuna ve kamu düzenine aykırıdır. Bu halde, haciz için gelen icra müdürünün haciz işlemine karşı, yapılan işlemlerin iptalini sağlamak için, şikayet yoluna gitmekte borçlunun hukuken korunmaya değer bir yararı mevcuttur (164).

Tebliğ mazbatasından, ödeme emrinin tebliğ çıkmış olduğu açıkça gözükmemesine rağmen, tebligatın usulsüz yapıldığı anlaşılıyor veya tebliğ mazbatasına sahte ise, Tebligat Kanunu m.32'den yararlanılarak borca itiraz yapılabilir (165). Bu halde, şikayet yoluna başvurulmasında hukuki bir yarar

159 Kuru/Arslan/Yılmaz s.131; Kuru, C.1, s.265; Berkin-İcra s.38; 12.HD 29.2.1984, 12566/2230 (Yasa HD 1985/4 s.538); 12.HD 13.3.1984, 126/2919 (Yasa HD 1984/9 s.1290); İİD 5.12.1957, 6858/7083 (AD 1958/5-6 s.399).

160 Postacıoğlu s.98 ve s.170 dn.34.

161 Kuru/Arslan/Yılmaz s. 131; Kuru, C.1, s. 266.

162 Kuru/Arslan/Yılmaz s.131; Kuru, C.1, s. 266; İİD 5.12.1958, 6576/6517 (Kuru, C.1, s. 266 dn. 108).

163 Kuru, C.1, s. 266.

164 Kuru/Arslan/Yılmaz s.117; Yılmaz/Çağlar s.417; Berkin s.129; Berkin-İcra s. 37; Olgaç s.143-144; ödeme emrinin tebliği usulsüz ise, ödeme emri borçlunun usulsüz tebligatı öğrenmiş olduğu tarihte tebliğ edilmiş sayılır (Kuru/Arslan/Yılmaz s. 119).

165 Usulsüz tebliğin mevcudiyetinde, bu tebliğ öğrenilmesine rağmen, borçlu itiraz ve şikayet yoluna başvurmuş ise, şikayeti inceleyen tetkik mercii, ödeme emrinin (veya icra takibinin) iptaline karar veremez; borçlunun bildirdiği tarihin tebliğ tarihi olduğuna ve

yoktur (166). Fakat, icra müdürü haczi uygulamışsa, şikayet yoluna gidilebilir. İcra müdürü haczi uygulamamışsa, bu yola gitmeye gerek kalmaz (167).

Yargıtay'ın bazı kararlarına (168) göre, icra (iflas) işlerinde, gönderilen ödeme emri, icra emri gibi belgelerin usule uygun tebliğ edilmediğine ilişkin iddianın, icra tetkik mercii tarafından incelenmesi gerekir.

Kanımızca, bizzat tebligatı çıkaran icra organlarının, tebligatın usule uygun olup olmadığını inceleyebilmeleri ve usulsüz bir tebliğin varlığı halinde, ilgiliye yeniden tebligat yapabilmeleri uygun olacaktır (169).

İcra tetkik mercii taraflara usulüne uygun bir davetiye göndermelidir (170). İcra tetkik merciinde görülecek işlerde de, duruşma yapılması zorunlu olan hallerde, taraflar usulüne uygun olarak çağrılmadıkça yokluklarında karar verilmemelidir. İddia ve savunma hakkına uyulmalıdır. Tetkik mercii, duruşma yapılması gereken hallerde dosya üzerinde karar vermemelidir.

(bu tarihten itibaren yedi gün içinde yapılan itiraz ile) icra takibinin durmuş olduğuna karar vermekle yetinmesi gerekir (12.HD 21.10.1976, 8398/10338: YKD 1977/9 s.1264-1265; İD 31.12.1971, 12774/13719: RKD 1972/6 s.272).

166 Örneğin, ödeme emri usulsüz olarak tebliğ edilmesine rağmen, borçlu bu tebliği öğrenmişse, ödeme emrinin iptali için şikayet yoluna başvurmasına gerek yoktur. Borçlunun ödeme emrini öğrendiği tarihten itibaren yedi gün içinde ödeme emrine itiraz etmesi yeterlidir (Kuru, C.1, s.127).

167 Yılmaz/Çağlar s.417.

168 Bkz. Yılmaz/Çağlar s.401 vd. belirtilen kararlar; Olgaç s.115 dn.12'de, s.123 no.172'de belirtilen kararlar; karş. Moroğlu/Muşul s.86.

169 Yılmaz/Çağlar s.406; Uyar T., İcra Hukukunda Şikayet, Manisa 1991 s. 6 vd; tebligatın usulsüz olup olmadığı, başka bir davada (örneğin ihalenin feshi davasında) ileri sürülürse, bu hususun o davada incelenmesi gerekir (12.HD 7.11.1978, 8419/8971: YKD 1979/4 s.532).

170 Bkz. duruşma davetiyesinin borçluya veya vekiline gönderilmesi konusunda: Kuru, C.1 s. 375-376, 394-398. "İİK'nun 68 ve 68a maddelerinde belirtildiği gibi borçlunun ibraz ettiği belgelerdeki imzanın alacaklıya ait olduğunu kabul edebilmek için ya usulen istiktap ve tatbikat yapılması, yahut da (mazeretsiz duruşmaya gelmediği takdirde borçlunun dayandığı belgedeki yazılı miktar hakkındaki itirazın kaldırılması talebinden vazgeçmiş sayılacağı) kaydedilmek suretiyle kendisine davetiye tebliğ edilmesi şarttır. Davetiye bu kayıtları ihtiva etmediği halde alacaklının oturuma gelmediğinden, tediyе belgesini kabul etmiş sayılacağından bahisle belgede yazılı miktar oranında refi itiraz isteğinin reddedilmesi icra Yasasına aykırıdır" (Kuru, C.1, s.363 dn.135).

Borçlunun mazereti kabul edilmiş ise, yeni duruşma günü kendisine tebliğ edilmelidir (171).

SONUÇ

İcra ve İflas Kanununda tebligata ilişkin hükümler mevcuttur. İcra ve İflas Kanunu, tebligata ilişkin hususlarda, Tebligat Kanununa göre özel kanun niteliğinde bulunduğundan, öncelikle Tebligat konusunda, bu (İİK) hükümlerin uygulanması, diğer hallerde Tebligat Kanununun uygulanması gerekir. İcra işlerinde tebligat, kural olarak alacaklı, borçlu ve diğer ilgililere yapılır. Tebliğ, kural olarak tebligat adresinde yapılır. Muhatabın kabul etmesiyle, adresin dışındaki bir yerde de mümkündür. Tebligat, PTT, icra dairesinin kendi memurları aracılığıyla, tevdi yoluyla, noter ve ilan yoluyla yapılır. Birçok kimsenin ilgilendiği işlemlerin ilanı zorunludur (İİK m. 44,114). Bazı hallerde, tebliğin mutlaka muhataba yapılması gerekir (İİK m.57,75). Tebligatın muhataba yapılması kuralının bazı istisnaları mevcuttur. Kanuni temsilci bulunması gereken hallerde, temsilciye yapılır. İcra işleri bir vekille takip ediliyorsa, vekile yapılır. İcra emri ise, vekile veya asile yapılabilir. Tebligat, muhatap dışında, görünüşü itibarıyla onbeş yaş üzerinde gözüken aynı çatı altında aynı adreste oturan aile fertlerine de yapılabilir. Görev yapılan özel veya resmi işyerinde de yapılabilir. Tebligatın İcra ve İflas Kanununda ve Tebligat Kanununda öngörülen usullere uygun olarak yapılması gerekir. Aksi halde, usulsüz tebliğ sözkonusu olacaktır. Bu şekildeki tebligat ise, muhatabın savunma hakkını kısıtlar. Usulüne uygun olmayan bir tebliğ, herhangi bir şekilde öğrenilmiş ise geçerlidir. Usulsüz tebliğin varlığında, bazı hallerde şikayet ve gecikmiş itiraz yoluna başvurulabilir.

171 Bu halde, duruşma gününün kalemden öğrenilmesine şeklinde bir karar verilemez (Olgaç s.114 no.9).